

§ 1 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Lena Bäckelin* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Kalle Olsson* (S) under tiden för hans ledighet den 19 maj–28 november.

§ 2 Avsägelser

Talmannen meddelade

att *Katarina Luhr* (MP) av sagt sig uppdragen som ledamot i civilutskottet och som suppleant i socialutskottet från och med den 10 februari,

att *Märta Stenevi* (MP) av sagt sig uppdragen som ledamot i socialförsäkringsutskottet och som suppleant i civilutskottet från och med den 10 februari,

att *Ulrika Westerlund* (MP) av sagt sig uppdragen som ledamot i socialutskottet och som suppleant i justitieutskottet från och med den 10 februari,

att *Nils Seye Larsen* (MP) av sagt sig uppdraget som ledamot i näringsutskottet från och med den 10 februari samt

att *Malin Höglund* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade

att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Lena Bäckelin* som suppleant i skatteutskottet och i utbildningsutskottet under *Kalle Olssons* ledighet,

att Moderaternas partigrupp anmält *Camilla Brunsberg* som suppleant i kulturutskottet och *Malin Höglund* som suppleant i trafikutskottet samt

att Miljöpartiets partigrupp anmält *Ulrika Westerlund* som ledamot i justitieutskottet och som suppleant i socialutskottet, *Märta Stenevi* som ledamot i civilutskottet och som suppleant i socialförsäkringsutskottet, *Nils Seye Larsen* som ledamot i socialutskottet och som suppleant i justitieutskottet, *Katarina Luhr* som ledamot i näringsutskottet och som suppleant

i civilutskottet och i trafikutskottet, Annika Hirvonen som suppleant i konstitutionsutskottet och Jacob Risberg som ledamot i valberedningen.

Talmannen förklarade valda till

suppleant i kulturutskottet
Camilla Brunsberg (M)

suppleant i trafikutskottet
Malin Höglund (M)

Talmannen förklarade valda *från och med den 10 februari* till

ledamot i justitieutskottet
Ulrika Westerlund (MP)

ledamot i civilutskottet
Märta Stenevi (MP)

ledamot i socialutskottet
Nils Seye Larsen (MP)

ledamot i näringsutskottet
Katarina Luhr (MP)

suppleant i konstitutionsutskottet
Annika Hirvonen (MP)

suppleant i justitieutskottet
Nils Seye Larsen (MP)

suppleant i civilutskottet
Katarina Luhr (MP)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Märta Stenevi (MP)

suppleant i socialutskottet
Ulrika Westerlund (MP)

suppleant i trafikutskottet
Katarina Luhr (MP)

ledamot i valberedningen
Jacob Risberg (MP)

Talmannen förklarade vald *under tiden den 19 maj–28 november* till

suppleant i skatteutskottet
Lena Bäckelin (S)

suppleant i utbildningsutskottet
Lena Bäckelin (S)

Talmannen anmälde att *Matheus Enholm* (SD) valts till vice ordförande i försvarsutskottet från och med den 30 januari.

§ 5 Anmälan om faktrapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott: 2024/25:FPM13 Kommissionens höstpaket 2025 inom ramen för den europeiska planeringsterminen: meddelanden, rekommendation och rapport COM(2024) 702, COM(2024) 701, COM(2024) 700, COM(2024) 704 till finansutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2024/25:94 till finansutskottet

2024/25:97 till civilutskottet

Skrivelse

2024/25:82 till finansutskottet

Motioner

2024/25:3315 och 3318 till socialförsäkringsutskottet

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:302 om nedläggning av det svenska kvinnliga medlingsnätverket

Svar på
interpellationer

Anf. 1 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Linnéa Wickman har frågat mig varför den oberoende utvärderingen av det svenska kvinnliga medlingsnätverket inte genomfördes, hur jag och regeringen motiverar beslutet att avsluta Folke Bernadotteakademiens samordningsuppdrag för medlingsnätverket, på vilka grunder jag och regeringen har gjort bedömningen att medlingsnätverket inte längre behövs samt vilka konkreta initiativ eller åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att stärka kvinnors deltagande i fredsförhandlingar och i arbetet med att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325.

Att främja jämställdhet och kvinnors deltagande och inflytande är en prioriterad fråga för mig och för hela regeringen. Sverige arbetar för att stärka kvinnors deltagande i fredsprocesser, inte minst genom Sveriges nationella handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet som regeringen antog i november 2023.

Just därför att frågorna är angelägna är det viktigt att initiativ med bäring på jämställdhet, såsom det kvinnliga medlingsnätverket, fungerar ändamålsenligt.

Under våren 2023 gav regeringen Folke Bernadotteakademin, FBA, i uppdrag att lämna bidrag till en utvärdering av det kvinnliga medlingsnätverkets verksamhet. Medlingsnätverkets medlemmar fick även möjlighet att komma med sina synpunkter på verksamheten. Utifrån de underlag som inkom gjorde regeringen bedömningen att tillräckligt underlag fanns för att kunna fatta beslut om att avsluta FBA:s samordnande roll för medlingsnätverket.

Det kvinnliga medlingsnätverket gjorde flera insatser under sin verksamhets tid, exempelvis genom att stötta uppbyggandet av kvinnliga medlingsnätverk i andra regioner.

Aktiviteter som innebar direkt stöd till och medverkan i fredsförhandlingar och fredsprocesser utgjorde däremot endast 13 av totalt 213 aktiviteter under åren 2016–2022. I stället ägnade sig nätverket framför allt åt påverkansarbete genom deltagande vid möten och workshoppar. Påverkansarbete bör inte vara ett medlingsnätverks främsta fokus.

Mot bakgrund av detta bedömde regeringen att det kvinnliga medlingsnätverket i dess dåvarande form behövde ses över. I våra nordiska grannländer har de kvinnliga medlingsnätverken en annan uppbyggnad och funktion än det dåvarande svenska nätverkets. Det finns med andra ord olika sätt att utforma ett nationellt kvinnligt medlingsnätverk.

Jag och regeringen ämnar fortsätta Sveriges arbete för att stärka kvinnors deltagande i fredsförhandlingar. Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet omfattar fyra strategiska inriktningar och syftar till att vägleda Sveriges samlade ansats för kvinnor, fred och säkerhet. En av de strategiska inriktningarna är att bidra till inkludering och jämställda fredsprocesser och fredsbyggande. Arbetet med att implementera handlingsplanen fortgår hos tolv genomförandemyndigheter, bland dem Folke Bernadotteakademin.

Utöver detta ger Sverige kärnstöd till ett antal organisationer som arbetar med medling och fredsbyggande. Dessa arbetar också med att främja jämställdhet och inkludering av kvinnor i fredsprocesser, vilket också är någonting som regeringen driver i förhandlingar gentemot de stora organisationer där vi är kärnstödsgivare.

Anf. 2 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Tack så mycket, statsrådet, för det inledande svaret!

År 2015 etablerades det svenska kvinnliga medlingsnätverket, bestående av erfarna kvinnor med olika bakgrund. Gemensamt hade de att de har djupgående kunskap om och erfarenhet av medling, dialog och fredsbyggande.

Nätverket var ett mycket konkret exempel på den feministiska utrikespolitiken, som lanserades under Margot Wallström och den dåvarande S-regeringen. Det var också en tydlig del i arbetet med agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

Ett av de områden där kvinnor är som allra mest underrepresenterade är i fredssamtal och medling – detta trots att vi vet att fredsavtal där kvinnorna är med blir mer hållbara. Kvinnorna behövs för att det ska bli en hållbar fred.

Mellan 1992 och 2019 var endast 13 procent av förhandlarna, 6 procent av medlarna och 6 procent av avtalsundertecknarna i fredsförhandlingar kvinnor, så det råder inget tvivel om att behovet av insatser är stort. Nätverket var ett exempel på hur Sverige kunde bidra till att stärka kvinnors roll och aktiva deltagande i fredsprocesser, inte minst genom att bidra till att bygga upp fler sådana nätverk i andra länder.

Men, herr talman, när SD-regeringen tillträdde påbörjades en mycket anmärkningsvärd hantering av det här nätverket. Precis som den feministiska utrikespolitiken monterades medlingsnätverket ned, men det gjordes inte med buller och bång som med den feministiska utrikespolitiken utan nästan i smyg.

År 2023 fick Folke Bernadotteakademin i sitt regleringsbrev i uppdrag att lägga nätverket vilande i väntan på en extern utvärdering som skulle redovisas den 30 juni. Tiden gick; ingen utvärdering gick att finna.

Efter att vi socialdemokrater under en längre tid hade eftersökt denna utvärdering visade det sig i september att det inte fanns någon sådan. Det gick inte heller att ta del av någon intern utvärdering. Samma månad svarade utrikesminister Billström inte ens på en direkt fråga från mig här i riksdagen om nätverket skulle läggas ned.

Efter ytterligare några månaders tystnad kom sedan ett besked i regleringsbrevet om att Folke Bernadotteakademin inte längre skulle förvalta medlingsnätverket. Sedan dess har det återigen varit helt tyst från regeringens sida.

Regeringen har ju egentligen inte fattat något beslut om en formell nedläggning. Den har inte heller tagit några initiativ under mandatperioden gällande hur man skulle kunna utveckla nätverkets arbete utifrån de synpunkter som inkommit från medlemmarna. Man har uppenbarligen haft en dialog med dem, och statsrådet har hänvisat till denna i sitt svar.

Om det nu är så att kvinnor, fred och säkerhet är ett så prioriterat område som statsrådet säger att det är hade det väl ändå varit bättre att utveckla nätverket och all den kompetens som finns där, än att i praktiken lägga ned nätverket under två års tid. Detta sker i en tid då vi har fler väpnade konflikter i världen än på mycket länge och där vi ser att det sexuella våldet i krig ökar.

Till denna dag har regeringen inte med ett ord kommenterat framtiden för detta nätverk. Frågan om regeringen anser att nätverket är nedlagt eller pausat tycker jag förtjänar ett direkt och rakt svar. Jag ger nu också statsrådet Dousa chansen att klargöra detta.

Anf. 3 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag tackar Linnéa Wickman för att hon ställt frågan, och jag tackar Benjamin Dousa som är här och svarar på denna fråga i dag.

Det är glädjande att höra att regeringen prioriterar resolution 1325 om arbete med kvinnor, fred och säkerhet. Det känns dock som att man missar vissa andra delar av det regeringen tycker är viktigt.

Regeringen har sedan den tillträdde efter valet pratat om att Sveriges bistånd måste vara effektivt, och det måste vara transparent. Det är de två saker man hamrat in hela tiden, att det ska vara effektivt och transparent. Jag undrar lite grann hur det är med den saken. Särskilt nu med tanke på nedläggningen av det här medlingsnätverket – eller pausandet, vi kanske får höra nu vilket det är.

Statsrådet säger ju att man behövde se över nätverket, men frågan är då varför man lägger ned nätverket i väntan på att man ska se över det. Varför kan man inte genomföra de förändringar av nätverket man ser behöver göras – precis som Linnéa Wickman säger?

Att snabbt och abrupt lägga ned ett nätverk kan knappast ses som speciellt effektivt. Särskilt inte med tanke på det Folke Bernadotteakademins skriver i sin rapport: Direkt stöd till medling och fredsprocesser kan genomföras utan medlingsnätverket, men tillgången till erfarna svenska resurspersoner med utrikespolitisk och diplomatisk bakgrund skulle begränsas.

Det kan inte påstås att det blir mer effektivt när man tar bort den möjligheten rakt av. Vi har också sett att FN skrivit rapporter och genomfört studier som visar att just kvinnors deltagande vid fredsförhandlingar ökar och förbättrar chanserna till en hållbar fred. Det här är alltså något vi behöver arbeta mer med.

Det var det jag ville ta upp om effektiviteten. När det gäller transparensen undrar jag också vad som hände med den utredning som skulle göras. På vilka grunder har regeringen valt att lägga ned, eller pausa, det här? Finns det några underlag för just detta, eller har man bara sett att det andas feministisk utrikespolitik och lägger ned det därför?

Anf. 4 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag instämmer helt och hållet i det Linnéa Wickman sa om att det är bra för världen att stärka kvinnor att få delta i fredsprocesser och att det också kan leda till bättre och mer välfungerande fredsprocesser. Det ser vi väldigt tydligt även i forskningen. Att stärka kvinnors roll i fredsprocesser är därför väldigt viktigt.

Vi vet att kvinnor och flickor drabbas särskilt hårt i det rekordhöga antalet krig och konflikter som just nu finns runt om i världen – från Ukraina till Gaza och Sudan, för att bara nämna några.

Siffror från FN visar att andelen kvinnor som dödades i en väpnad konflikt dubblerades under år 2023 i jämförelse med året före. Antalet FN-verifierade fall av konfliktrelaterat sexuellt våld ökade med 50 procent under året 2023. I Ukraina utgör kvinnor och flickor ungefär hälften av de 14,6 miljoner människor som är i behov av humanitär hjälp. Det här är statistik som visar den oproportionerliga effekten av krig på kvinnors liv. Trots detta är kvinnors plats i fredsförhandlingar inte en självklarhet.

I regeringens reformagenda lyfts vikten av kvinnors deltagande i fredsprocesser och vikten av att Sverige verkar för fredsanssträngningar. Arbetet med kvinnor, fred och säkerhet blir allt viktigare när antalet väpnade konflikter ökar. Inte sedan andra världskriget har det pågått så många konflikter som det gör runt om i världen i dag. Det är dock inte bara antalet väpnade konflikter som ökar, utan även motståndet mot kvinnors och flickors egenmakt, deltagande och inflytande.

När andra aktörer söker att underminera kvinnors mänskliga rättigheter står regeringen fast vid att jämställdhet är ett kärnvärde i svensk utrikespolitik och ett prioriterat område för vårt bistånd och vårt arbete i FN. Det genomsyrar alltid regeringens arbete, och det kommer att märkas särskilt just i år då Sverige har ordföranderollen i UN Women. Det är FN:s organisation för jämställdhet och kvinnors egenmakt.

Under Sveriges ledarskap ska en ny strategisk plan för UN Women antas för åren 2026–2029. Vi kommer särskilt att lyfta upp vikten av kvinnors ekonomiska egenmakt. Det handlar om att främja kvinnors förmåga att arbeta och försörja sig, och det handlar om rättigheter och möjligheter till ägande. Genom att stärka kvinnors och flickors ekonomiska möjligheter ökar också sannolikheten att fler flickor får gå i skolan och att kvinnor får bättre möjligheter till utbildning, arbete och inkomster.

När det gäller den konkreta frågan om exakt hur den här utvärderingen gick till bad Utrikesdepartementet Folke Bernadotteakademin, alltså FBA, om underlag till en utvärdering av medlingsnätverket. Då inkom FBA med en översyn på 18 sidor exklusive tillhörande bilagor, för att vara väldigt exakt. UD bedömde att den översyn FBA genomfört var tillräcklig för att ta ett beslut om att avsluta FBA:s samordnande roll för nätverket.

Anf. 5 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet inte svarar på frågan om nätverket har lagts ned eller pausats. Jag hoppas att statsrådet kan svara på det i sitt nästa inlägg.

Jag ställde också en annan fråga i den här interpellationen. Den gäller på vilka grunder statsrådet och regeringen har gjort bedömningen att nätverket inte längre behövs. Det är ju väldigt tydligt att det behövs otroligt mycket insatser för att stärka och utveckla arbetet och öka jämställdheten i fredsprocesser.

Hittills är svaret inte klarare än att nätverket vid sina över 200 aktiviteter enligt statsrådet Dousa har ägnat sig för mycket åt – jag citerar ”påverkansarbete genom deltagande vid möten och workshoppar. Påverkansarbete bör inte vara ett medlingsnätverks främsta fokus”.

Det går ju att beskriva medlingsnätverkets arbete och resultat på andra sätt. I det underlag som offentliggjorts på senare tid, alltså det Folke Bernadotteakademin lämnat till Utrikesdepartementet, beskriver man att medlingsnätverket har medverkat i och substantiellt bidragit till utformningen av en global allians för regionala medlingsnätverk för kvinnor. Detta har skett genom aktivt deltagande på arbetsmöten med samtliga regionala nätverk, där fokus har varit etableringen av en global allians. Bland annat representanter för FN:s avdelning för politiska och fredsbyggande frågor, UN Women och FN:s generalsekreterares kontor har medverkat.

I ett annat underlag från Folke Bernadotteakademin till regeringen beskrivs att nätverket har bidragit till att stärka Sveriges anseende som en ledande aktör inom arbetet med kvinnor, fred och säkerhetsagendan och specifikt i arbetet med kvinnor i medling. Det är alltså det här som i svaret från statsrådet beskrivs, nästan lite föraktfullt, som möten och workshoppar.

Herr talman! Om Sverige har ett kostnadseffektivt och resultatgivande verktyg som innebär att nya steg tas på ett område där utvecklingen går alldeles för långsamt, som i genomförandet av FN:s resolution 1325, varför begravs nätverket i stället för att få nya uppdrag av regeringen att utveckla sitt arbete? Återigen är det någonting som regeringen hade kunnat utforma i dialog med nätverkets väldigt kunniga medlemmar – om det alltså var så att regeringen var missnöjd med nätverkets arbete, så att säga, även om man kan ha olika bild även av det.

Det är dock inte vad regeringen har gjort. Regeringen har inte gett några nya uppdrag. Regeringen har i praktiken lagt ned nätverket och inte heller bemödat sig om att fatta något formellt beslut. Man har inte heller uttalat ett ord om medlingsnätverket förrän regeringen och statsrådet har tvingats hit till kammaren i dag för att faktiskt lägga ut texten om vad som har hänt kring det kvinnliga medlingsnätverket för fred.

Jag konstaterar också att varken ett kostnadseffektivt verktyg som medlingsnätverket eller resurser till fredsarbete prioriteras av regeringen. Förutom medlingsnätverket har regeringen halverat Sidas anslag på området för globala fredsinsatser. Man missar också väldigt viktiga perspektiv, till exempel hur pojkar och män ska inkluderas när det gäller jämställdhetsarbete i den – nu tunnare – svenska handlingsplanen för genomförandet av agendan om kvinnor, fred och säkerhet.

Statsrådet Dousas argumentation håller alltså inte.

Anf. 6 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaren även om jag, precis som Linnéa Wickman, inte känner att jag fick svar på alla de frågor jag ställde.

Jag undrar fortfarande på vilket vis det här rimmar med regeringens strävan att allt bistånd ska vara effektivt, det vill säga att man tar bort någonting som man vet fungerar – egentligen utan någon form av utvärdering. Jag skulle också vilja veta vad i de 18 sidor som FBA inkom med som låg till grund för beslutet att lägga ned. Exakt vad är det som visar att det här inte fungerar som man vill att det ska fungera? FBA har skickat in en rapport på 18 sidor, absolut – men vad är det i den rapporten som innebär att man inte vill stå bakom det här utan lägga ned det?

I uppdraget till FBA 2023 står det: ”Verksamheten i det svenska medlingsnätverket för kvinnor ska vila i avvaktan på att en oberoende utvärdering av nätverket genomförs med slutrapport senast den 30 juni 2023.” En oberoende utvärdering efterfrågades alltså av regeringen. Gjordes det aldrig någon oberoende utvärdering över huvud taget? Var det FBA:s egen rapport som låg till grund för beslutet? Det känns som att man inte följer upp det man själv har sagt att man ska följa upp.

Sedan undrar jag också över att man i samband med det nya uppdraget till Folke Bernadotteakademin helt och hållet har tagit bort uppdraget att integrera jämställdhet i all sin verksamhet. Varför har det ordet försvunnit?

Varför väljer man inte att reformera nätverket om det finns saker man skulle vilja förändra, och vad händer med all den kunskap och alla de erfarenheter som finns i det här nätverket och som nu går förlorade? Kan det verkligen kallas ett effektivt bistånd?

Anf. 7 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jämställdhet, kvinnors och flickors rättigheter, rätten att bestämma över sin egen kropp och rätten att delta på arbetsmarknaden är prioriterade frågor både specifikt i biståndsarbetet och i regeringens samlade utrikespolitik i stort.

Vi ser att tillgången till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är helt central i det, men tyvärr utmanas det från många håll – bland annat på plats i fält, där vi vet att det är tufft, men också finansiellt då allt färre länder är beredda att finansiera den här typen av verksamhet. Det var därför regeringen nyligen beslutade att satsa 4,3 miljarder kronor på en ny

biståndsstrategi för hälsa och SRHR-arbete. Sverige är även aktivt i koalitionen för ekonomisk jämställdhet inom UN Women-initiativet Generation Equality.

Regeringen fortsätter alltså att verka för jämställda fredsprocesser genom många olika verktyg. Däremot saknades just det här fokuset i det kvinnliga medlingsnätverket. Av de aktiviteter som nätverket deltog i bestod alltså mer än 40 procent av olika typer av påverkansarbete och ungefär 18 procent av samverkan. Andelen aktiviteter som innebar ett direkt stöd till fredsprocessen var 6 procent. I sin översyn av medlingsnätverket lyfte FBA själva nätverkets behov av att prioritera insatser som fokuserar direkt på fredsprocesser.

Som jag tidigare har nämnt ser våra nordiska grannländers kvinnliga medlingsnätverk annorlunda ut jämfört med det tidigare svenska. De uppvisar en annan sammansättning och har fler medlemmar med större bredd i expertisen. Detta innebär att de kan fungera mer som en resurspool och konkret operativt stöd till olika fredsprocesser.

Anf. 8 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Två år har gått sedan regeringen valde att lägga ned det kvinnliga medlingsnätverket för fred. Jag kan inte riktigt tolka statsrådets svar på något annat sätt, även om statsrådet fortfarande inte har svarat på frågan om det är pausat i väntan på att göras om till en annan form, som regeringen önskar, eller om det helt enkelt är permanent nedlagt.

När Folke Bernadotteakademin i sitt underlag till regeringen beskrev konsekvenserna om nätverket skulle läggas ned sa man att påverkansarbete för att främja kvinnors roll i fredsprocesser skulle ha haft mindre genomslag om medlingsnätverket inte fanns och att Sverige utan ett svenskt nätverk kan gå miste om viktiga och värdefulla kontaktytor globalt – också när allt fler liknande nätverk bildas. Man konstaterar också att tillgången till erfarna svenska kvinnor med utrikespolitisk och diplomatisk bakgrund skulle begränsas.

Det här är konsekvenser som regeringen uppenbarligen kunde leva med, men återigen: Regeringen har inte utvecklat nätverket. Den har inte gett några nya uppdrag i den riktning som statsrådet här beskriver när han kritiserar det arbete som medlingsnätverket har gjort. Jag tycker faktiskt också att vi måste komma ihåg att det här bröt ny mark. Det är inte konstigt att man också måste jobba med påverkansarbete när man jobbar med djupa strukturer som håller kvinnor tillbaka.

Kanske är det ändå så att svaret i det här går att finna i att medlingsnätverket var en tydlig del av den feministiska utrikespolitiken, som till varje pris skulle bort. Annars hade nämligen regeringen utvecklat dess arbete. Den feministiska utrikespolitiken ryggade inte för att utmana de här djupt rotade normerna och strukturerna, men det gör tyvärr regeringen med sin politik.

Anf. 9 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Sverige har en lång tradition av att stötta fredsbyggande och fredsprocesser på många olika plan. En stor del av det svenska biståndet syftar till att skapa fredliga och inkluderande samhällen, vilket utgör ett av de många globala hållbarhetsmålen.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

När det gäller svenska fredsansatser har Sverige länge varit bland de absolut största givarna till FN:s fredsbyggande fond. Fonden finansierar olika typer av fredsbyggande insatser som bland annat bidrar till genomförandet av FN:s säkerhetsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Jämte stödet till fonden och biståndet till enskilda länder antog regeringen en global tematisk biståndsstrategi för fred, säkerhet och stabilisering i maj 2024. Den förstärker Sveriges fredsbyggande arbete och kan riktas mot miljöer i konflikt eller med hög konfliktrisk där vi inte har ett bilateralt bistånd eller diplomatisk närvaro. Strategin innehåller mål som Folke Bernadotteakademien och Sida ska genomföra.

Ett av målen är att bidra till inkluderande fredsprocesser och lokalt ägarskap i nationella och regionala fredsansatser med fokus på jämställdhet och kvinnors och ungas deltagande. Men när vi nu pratar om de här frågorna: Ett medlingsnätverk som till största delen inte bidrar till fredsprocesser utan gör andra saker än just det är helt enkelt inte ändamålsenligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:305 om situationen efter UNRWA

Anf. 10 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jacob Risberg har frågat mig om jag inför beslutet att avsluta det finansiella stödet till UNRWA tog initiativ till en analys av sjukvård och utbildning för Palestinaflyktingar i Libanon, Syrien och Jordanien. Jacob Risberg har även frågat mig om jag i så fall kan redogöra för resultatet av en sådan analys.

Regeringen har, mot bakgrund av de enorma humanitära behoven i världen, beslutat att kraftigt stärka sin beredskap att utbetala ytterligare humanitärt stöd under året vid plötsligt uppkomna, förvärrade eller underfinansierade kriser. Av dessa medel avsätts 800 miljoner kronor till den humanitära krisen i Gaza och till regionen. På så vis kan regeringen, i löpande dialog med sina partner, säkerställa att det svenska stödet utformas på bästa sätt för att lindra lidandet hos nödställda civila och möta de enorma och akuta behoven på marken, såväl i Gaza och på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, som i Jordanien, Syrien och Libanon.

Sverige ger sedan tidigare ett omfattande humanitärt stöd till länder i regionen, inklusive Syrien och Libanon. Det svenska stödet dit uppgick sammantaget till nära en halv miljard kronor under 2024. Dessutom är Sverige fortsatt en av de största givarna av flexibelt kärnstöd till flera centrala aktörer i regionen, såsom UNHCR, Unicef och den internationella rödakorsrörelsen, som bland annat verkar för att stärka tillgången till utbildning och sjukvård för de mest sårbara.

Samtidigt fortsätter Sverige genom utvecklingssamarbetet att ge långsiktigt stöd till regionen, exempelvis inom hälso- och sjukvårdssektorn. Regeringen beslutade i somras också om en ny regional biståndsstrategi för Syrienkrisen om totalt 880 miljoner kronor för 2024–2026. Strategin syftar bland annat till att förbättra försörjningsmöjligheter och ge bättre

tillgång till grundläggande samhällstjänster. Det är mål som fortsätter att vara högst relevanta.

Regeringen ser löpande över sina samarbetspartner och analyserar sina arbets sätt för att utforma svensk biståndspolitik på bästa möjliga sätt. Sett till den samlade bilden har regeringen nu valt att kanalisera det kraftigt ökade stödet till regionen genom andra aktörer än UNRWA.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 11 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Den 20 december kom besked om att regeringen slopar allt finansiellt stöd till UNRWA. Det var en vecka efter att Sverige i FN röstade för en förlängning av UNRWA:s mandat till den 30 juni 2026. Man gör en sak med den ena handen och en annan sak med den andra handen.

UNRWA är inte enbart den främsta humanitära organisation som i dag når ut med nödhjälp, mat och mediciner i krigets Gaza utan har ett mycket bredare mandat än så. UNRWA är den organisation som ansvarar för palestinska flyktingar från krigen 1948 och 1967 i Gaza och på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, samt i Libanon, Syrien och Jordanien. Den ska se till att dessa får sjukvård, utbildning, skydd och andra typer av insatser. Det rör sig om behov som ofta är omätliga, då många av dessa flyktingar lever under miserabla sociala och ekonomiska förhållanden.

Sammanlagt täcker UNRWA:s mandat runt 6 miljoner palestinska flyktingar. En fjärdedel av dessa befinner sig i Gaza. När den svenska regeringen nu avslutar sitt stöd till UNRWA vill jag fråga statsrådet Benjamin Dousa om han inför beslutet att stoppa stödet tog initiativ till en analys av vilka som i stället ska få ansvar för sjukvård och utbildning för de cirka 3 miljoner palestinska flyktingar som befinner sig i Libanon, Syrien och Jordanien. Jag frågar alltså inte om dem som befinner sig i Gaza och på Västbanken, utan jag vill veta hur man ska hantera de palestinska flyktingar som befinner sig utanför de ockuperade områdena. Kan statsrådet i så fall redogöra för resultatet av denna analys?

De senaste veckorna har de 800 miljoner man lägger på humanitära insatser figurerat väldigt ofta. Från början sades det att man skulle lägga 800 miljoner kronor till insatserna i Gaza. De senaste dagarna, och särskilt i det svar vi fått från statsrådet här i dag, har man börjat prata om insatser i Gaza och i regionen. Jag skulle vilja veta hur mycket av dessa 800 miljoner man lägger på det humanitära stödet till Gaza och hur mycket som är tänkt att gå till övriga insatser runt om i regionen.

Jag skulle också vilja veta vilka organisationer i Jordanien, Syrien och Libanon som får del av de 800 miljoner kronor som statsrådet pratar om. De organisationer statsrådet nämnde här, som arbetar med humanitära insatser i de andra länderna, ansvarar inte för de palestinska flyktingar som lever i flyktingläger i Jordanien, Syrien och Libanon. Det är UNRWA som ansvarar för dem. De humanitära insatser som statsrådet nämnde vad gäller till exempel Syrien är absolut nödvändiga. Vad jag förstår är de dock inte tänkta att gå till just de palestinska flyktingarna, utan de är tänkta för den övriga befolkningen i Syrien, som i dag är drabbad av konflikter. Samma sak gäller Libanon.

Frågan kvarstår: Har det gjorts någon analys av hur insatserna för de palestinska flyktingarna utanför de ockuperade områdena ska komma fram till dem som insatserna behöver nå? På vilket vis bidrar den svenska reger-

ingen med fortsatt stöd till de palestinska flyktingarna utanför de ockuperade områdena när man slopar stödet till UNRWA?

Anf. 12 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Det är alltid lika roligt att delta i en debatt efter Jacob Risberg. Han är 2,25 lång, och man måste därför ägna sig åt talarstolshöjden i stället för politiken. Att vi faktiskt kan höja och sänka talarstolen är en av de härliga grejerna med den här salen.

Det är tydligt att Mellanöstern och den konflikt som berör Israel och de palestinska territorierna engagerar väldigt många människor i Sverige. Ibland skulle man kunna önska att andra konflikter i världen väckte lika stort engagemang. Hur många bryr sig egentligen om krisen i Sudan, som är den värsta pågående krisen just nu? Hur många bryr sig om det som händer i Kongo och Rwanda just nu, när alla fokuserar på detta område?

Det är nu inte fel att fokusera på detta, för det är viktigt. Det är också en konflikt som har funnits väldigt länge. Då måste vi ställa oss frågan: Hur kommer vi vidare? Vad är lösningen långsiktigt för att bygga ett Mellanöstern som är stabilt, fredligt och demokratiskt och som respekterar mänskliga rättigheter? Är det att fortsätta på samma inslagna väg som vi följt i 80 år, eller är det att göra någonting annat?

Om man gör som man alltid har gjort kommer det att gå som det alltid har gått. Det är dags för förändring. En av de förändringar som är nödvändiga är att se över rollen för myndigheten UNRWA. Jag återkommer till den alldeles strax. Låt oss först slå fast att Sveriges engagemang i den här regionen är stort. Som vi har varit inne på har det humanitära stödet för att hjälpa till i Gaza och i regionen fördubblats, vilket är väldigt bra.

Vi vet också att UNRWA absolut inte är den enda aktören när det gäller att nå ut med hjälp i Gaza, på Västbanken och i de palestinska områdena. Det finns många andra som redan genomför detta och som mycket väl kan ta över dessa uppgifter i de områdena. Flera av dem är också FN-organ, som World Food Programme, UNHCR och OCHA. Det finns också en lång rad ideella organisationer och andra organisationer som verkar i dessa områden och som faktiskt redan i dag står för en klar majoritet av det bistånd som kommer in i Gaza. Vi lämnar alltså inte människor i sticket bara för att UNRWA inte får pengar från Sverige eller, för den delen, från andra.

Det finns också ett antal skäl till att detta är rimligt. Som vi alla vet och har sett i medieuppgifter har UNRWA varit infiltrerat av och haft kontakter med terrorister. Det var personer med kopplingar till UNRWA som deltog i massakern den 7 oktober, som enligt medieuppgifter är den värsta pogromen mot det judiska folket sedan andra världskriget.

På samma sätt har vi sett medieuppgifter om att personer som har jobbat i organisationen har kopplingar till Hamas och Islamiska jihad. Vi vet också att byggnader och andra anläggningar som är kopplade till UNRWA har varit infiltrerade av dessa organisationer, som håller det palestinska folket i förtryck och terror.

Det finns alltså goda grunder att se över organisationen och varför man vill samarbeta med den. Man bör i stället finna en väg som är konstruktiv och som leder framåt och till att vi kan bygga ett bättre Gaza, ett bättre Västbanken och en fungerande palestinsk stat som lever sida vid sida med staten Israel i fred, säkerhet och frihet.

Det palestinska folket förtjänar demokrati, mänskliga rättigheter och frihet, inte terror, inte förtryck, inte Hamas, inte Islamiska jihad, inte Hizbollah – inte någon av alla de organisationer som vi ständigt läser om i tidningen. De människor måste bort. Folket förtjänar sin frihet.

UNRWA är en del av problemet, inte en del av lösningen.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 13 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! I dag har det kommit en busslast med moderater från Gävleborg som ska få lyssna på bistånds- och utrikeshandelsministern. Som moderat blir man stolt över den förändring av det svenska biståndet den här regeringen har gjort, där biståndet ändras till att ta till vara svenska folkets intressen. Det är därför titeln är just bistånds- och utrikeshandelsminister.

Vi har kunnat se under hösten hur vänstern i Sveriges riksdag har varit djupt upprörd över den förändring av biståndspolitiken som nu sker. Det är, precis som Fredrik Saweståhl säger, besvärande att man värnar vissa organisationer som är kraftigt ifrågasatta. Att UNRWA är ifrågasatt är ju ingen statshemlighet.

Det är viktigt för svenska skattebetalare att varje krona som vi använder gör skillnad på riktigt. Varje krona ska komma fram till mottagaren. Det är därför glädjande att läsa ministrers olika intervjuer i media, där han är väldigt tydlig med att varje krona ska göra skillnad och att varje krona ska komma fram.

Svenska skattebetalares plånböcker är inte oändligt stora, nu när vi har ett krig i vårt närområde – Ukraina. Det är logiskt att Sverige stöttar Ukraina, och då blir det ännu viktigare att de resurser som vi använder till Mellanöstern verkligen används på rätt sätt.

Jag har noterat att den nya amerikanska administrationen pausar sitt bistånd i 90 dagar och går igenom vilket bistånd som ges till olika områden. En anmärkningsvärd medieuppgift som har förekommit är att den amerikanska administrationen gav 101 miljoner dollar för kondomer i Gaza. Det var förmodligen en överdrift och troligen en del av något större, men det är värdefullt att man granskar de pengar som ges så att de verkligen gör skillnad på riktigt.

Så fortsatt det goda arbetet – att vänstern är upprörd här i kammaren får vi ta. Det är ganska logiskt. Vi ska ha ett bistånd som gör skillnad på riktigt.

Anf. 14 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! När det kommer till regionen i fråga är det viktigt att hålla flera tankar i huvudet samtidigt.

När det gäller specifikt UNRWA som organisation är det ingen hemlighet att den genomgår en förtroendekris. Det handlar inte bara om Israel. Regeringen har varit väldigt tydlig i sin kritik av Israels beslut, och jag har själv tagit upp det personligen med Israels ambassadör i Sverige och med Israels vice utrikesminister, som jag träffade när jag var på besök i Palestina, östra Jerusalem och Israel.

Vi är kritiska till Israels beslut, men det handlar inte bara om det här konkreta beslutet. Det finns många andra problem som organisationer, både FN-organ och civilsamhällesorganisationer, just nu har när det gäller att hjälpa människor som är i nöd i regionen. Man har till exempel svårt

att få visum, och får man visum gäller det kanske bara i några veckor i stället för månader, samtidigt som familjer ska komma till regionen för att hjälpa några av de mest behövande människorna på hela jordklotet.

Samtidigt har UNRWA en förtroendekris. Det handlar inte bara om Hamas brutala terrorattack mot civila i Israel utan om att det under decennier har gjorts för lite. Låt mig vara väldigt tydlig: Den här regeringens kanske främsta prioritet är att säkerställa att inte en enda svensk skatte-krona går till terrorism, extremism, antisemitism eller andra typer av värderingar som på olika sätt gör skillnad på människor.

Det var därför viktigt för regeringen att delvis pausa utbetalningarna avseende de paket till UNRWA som beslutades förra året men också säkerställa att UNRWA stämmer av sina medarbetarlistor mot bland annat EU:s sanktionslistor.

Vi har också krävt oberoende utvärderingar av UNRWA:s verksamhet. Det kan inte vara så att det bara är UNRWA och FN-systemet som själva gör utvärderingar, så som det ofta tyvärr är i många FN-organisationer. Det här tog jag upp personligen med UNRWA:s högste chef Lazzarini när jag träffade honom under hösten förra året.

Den andra tanken som man också måste hålla i huvudet är att det är en region där många miljoner människor, oavsett om det är palestinska flyktingar eller internflyktingar i Syrien, nu har det väldigt tufft. I många av dessa länder råder det brist på många saker.

Senast i går fick jag rapporter om det mycket tuffa läget i Syrien, där det är brist på praktiskt taget allting. Det är brist på mat, det är brist på elektricitet och det är brist på bränsle. På lång sikt är det såklart också brist på ett värdigt liv för de människor som lever där.

För den svenska regeringen är det därför oerhört prioriterat att kombinera det kortsiktiga humanitära stödet med att långsiktigt bygga institutioner, skolor och tillgång till hälsocentraler i dessa länder, alltså inte bara i Gaza, på Västbanken och i östra Jerusalem utan också i regionen runt omkring.

Vi har tidigare kommunicerat ett rätt stort paket med bland annat mobila hälsocentraler i Syrien. På den konkreta frågan om vad de 800 miljoner kronorna ska gå till kommer jag att återkomma om det i närtid. För regeringen är det viktigt att pengarna går till det som gör störst nytta och att aktörerna verkligen har humanitärt tillträde till regionen.

Anf. 15 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Det är lite onödigt att man ska behöva lägga tid här i kammaren på att försöka höja nivån på debatten. Man skulle snarare vilja lägga tiden på att debattera politik på riktigt, men jag får försöka göra det i alla fall.

Jag måste kommentera vad en del av de andra debattörerna pratar om här. Bland annat nämndes det att det finns en massa andra konflikter runt om i världen som inte får den uppmärksamhet som de förtjänar. Jag noterar att vi här i kammaren i förra veckan bland annat debatterade situationen i Etiopien. Vi har debatterat situationen i Iran, och vi har debatterat situationen i Syrien. Jag tror dock inte att jag såg ledamoten Fredrik Saweståhl här då.

Jag blir lite fundersam. Litar Moderaterna inte på den förra franska utrikesministern Colonna och den rapport där hon har genomlyst UNRWA:s eventuella inblandning i massakrerna den 7 oktober? Man har kommit fram till att det inte finns bevis för att en enda person har medverkat. Det kan ha funnits personer som medverkat, men det finns inte bevis för att en enda person har gjort det. Man har inte kunnat namnge en enda person.

Jag skulle gärna vilja höra: Vilken person menar de moderata ledamöterna deltog i attackerna den 7 oktober? Man säger tvärsäkert att detta har skett.

Jag skulle vilja flytta tillbaka frågan till det som interpellationen handlar om egentligen, nämligen situationen utanför Gaza och Västbanken. Det är det jag efterfrågar. Jag vill flytta tillbaka frågan till vad som händer med de palestinska flyktingar som finns i Jordanien, Syrien och Libanon. Det är det jag efterfrågar.

Sverige har sedan UNRWA bildades stöttat det FN-mandat som förnyats och förnyats. Sverige röstade dessutom för det i december och förnyade mandatet fram till juni 2026 för UNRWA. Och det handlar inte bara om Gaza och Västbanken; det handlar även om de palestinska flyktingarna i Jordanien, Syrien och Libanon.

Man pratar om en förtroendekris för UNRWA. Frågan är: På vilket vis motverkar man den förtroendekrisen när man dessutom drar undan benen för UNRWA genom att ta bort finansieringen? Man bygger snarare på förtroendekrisen när man agerar på det viset.

Israels beslut att förbjuda UNRWA:s verksamhet i Gaza och på Västbanken, inklusive östra Jerusalem, berör inte UNRWA:s arbete i Syrien, Libanon och Jordanien. Jag undrar därför återigen: Hur kommer det sig att regeringen slopar allt stöd till UNRWA, som arbetar med palestinska flyktingar även utanför det palestinska ockuperade området?

Hälften av de palestinska flyktingarna befinner sig utanför det ockuperade området, och det är UNRWA som vi har satt att hjälpa dessa palestinier i deras väntan på att få återvända. Det är ett återvändande som Sverige dessutom har varit med och skrivit under att de har rätt till.

Statsrådet säger att regeringen ska återkomma med hur de 800 miljonerna ska fördelas. Jag skulle gärna vilja veta lite mer om tidsplanen för detta. Jag skulle också, återigen, vilja veta: Vilka har man tänkt ska hjälpa de palestinska flyktingarna i flyktinglägren i Libanon, Syrien och Jordanien när man tar bort stödet från UNRWA?

Anf. 16 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Det är väl alldeles utmärkt att vi återvänder till frågeställningen om vad som händer i de andra länderna i regionen. Det är mycket riktigt så som ledamoten påpekade tidigare att många av de palestinska ”flyktingarna” befinner sig i Libanon, Syrien och Jordanien.

Möjligen är detta ett tillfälle att inte bara ha två tankar i huvudet samtidigt utan att också riva av ett plåster. Varför är det år 2025 rimligt att barnbarnen och barnbarnsbarnen till människor som en gång flytt fortfarande betraktas som flyktingar, fortfarande sitter i flyktingläger och fortfarande förvägras medborgerliga rättigheter och möjligheten att bli integrerade i de länder de faktiskt bor i?

Tänk om vi hade agerat så! Tänk om barnen, barnbarnen och barnbarnsbarnen till de människor som flydde till Sverige under andra världskriget från Finland, Estland och Lettland i stället för att, som flera av dem gör, sitta i Sveriges riksdag skulle sitta i flyktingläger! Hur skulle det se ut?

Är det inte hög tid att ta i den här frågan, riva av plåstret och börja hitta lösningar? Vi behöver hitta lösningar som gör att de palestinier som inte lever i staten Israel, där man har medborgerliga rättigheter och får delta i demokratin, och inte lever på de palestinska territorierna kan integreras där de lever. De ska kunna integreras där fram till den dag de kan flytta till en framtida palestinsk stat, som vi vill upprätta och som naturligtvis ska vara fri och demokratisk och respektera mänskliga rättigheter.

Den absurditet som pågår måste upphöra. Men fram till dess är det naturligtvis rimligt och viktigt att vi stöder olika organisationer som kan hjälpa och stötta de människor som lever i de här olika länderna tills de kan bli integrerade där och få en bättre framtid än den som världen har erbjudit dem i 80 år.

Anf. 17 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Situationen i Mellanöstern är och förblir väldigt svår. De humanitära behoven är enorma i rätt många olika länder i regionen. Vi har nämnt flera under debatten.

Det är därför regeringen nu har beslutat att kraftigt öka sin beredskap att utbetala ytterligare humanitärt stöd under 2025 genom att avsätta 800 miljoner kronor. I och med detta har regeringen möjlighet att löpande se över hur Sverige bäst stöttar responsen för att lindra mänskligt lidande och nå människor i nöd.

Sverige ger sedan tidigare stöd till länder i regionen, inklusive Syrien och Libanon. Syrien förblir ett av världens värsta humanitära krisområden just nu, och Sverige fortsätter att ge stöd i hela Syrien inklusive de nordöstra delarna. Sveriges humanitära bistånd till Syrien 2024 uppgick till närmare en kvarts miljard kronor.

Därutöver ger Sverige ett resiliensstöd till Syrien med målet att stärka lokal motståndskraft hos den syriska befolkningen, syriska flyktingar och utsatta grupper i värdsamhällen i grannländerna Libanon, Jordanien och Turkiet.

Regeringen beslutade i somras också om en ny regional biståndsstrategi för Syrienkrisen om totalt 880 miljoner kronor för 2024–2026. Strategin syftar bland annat till att förbättra försörjningsmöjligheter och ge bättre tillgång till grundläggande samhällstjänster.

Även den humanitära situationen i Libanon är fortsatt mycket stor och omfattande. I ljuset av växande behov under 2024 kunde regeringen agera snabbt för att öka det humanitära stödet till landet, som totalt uppgick till 240 miljoner kronor förra året. Stödet gick bland annat till Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationens arbete med akut sjukvård, blodbanker och ambulansverksamhet.

Jag vill även betona att Sverige är en av de största givarna av flexibelt kärnstöd till många humanitära aktörer som är verksamma i regionen, såsom Unicef och den Internationella rödakorsrörelsen, som bland annat verkar för att stärka tillgången till utbildning och sjukvård för de mest sårbara.

Anf. 18 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag blir lite brydd över debattnivån här inne i kammaren från vissa ledamöter. Sverige har röstat för resolution efter resolution som slår fast palestiniernas rätt till återvändande. Ska man helt plötsligt gå emot de FN-resolutioner som man själv har röstat för?

Det är också lite ironiskt att ett parti som företräder en regering som gör vad man kan för att få flyktingar att återvända till sina hemländer helt plötsligt står här och säger att vissa flyktingar inte ska ha rätt att återvända till de länder de kom ifrån. De ska helt plötsligt bosätta sig någon annanstans, och man vill tvinga andra länder att ge dem medborgarskap.

Ledamoten talar om att riva av plåstret. Absolut – vi kan riva av plåstret här på en gång! Ett slut på ockupationen och att bli kvitt alla bosättare – det plåstret kan vi riva av.

Här och nu pratar vi dock inte om ockupationen och de ockuperade områdena. Jag vill i stället veta hur det blir för de cirka 2 miljoner palestinska flyktingarna i Jordanien, de drygt 500 000 flyktingarna i Syrien och de knappt 500 000 flyktingarna i Libanon. Vem ska se till att de får utbildning? Vem ska se till att de får grundläggande sjukvård? Vem ska ta hand om deras behov när vi inte längre ger stöd till UNRWA?

Det handlar inte bara om humanitära insatser i form av katastrofsjukvård, som statsrådet tar upp, utan det handlar om grundläggande saker som utbildning och sjukvård. Det handlar om mat. Det är den typen av insatser som UNRWA har stått för sedan 1949 och som regeringen nu inte längre ger pengar till. Vilka ska ta över ansvaret för de palestinska flyktingarna utanför de palestinska områdena, anser statsrådet?

Anf. 19 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Mot bakgrund av de enorma humanitära behoven i världen har regeringen beslutat att kraftigt stärka sin beredskap att utbetala ytterligare humanitärt stöd under året vid plötsligt uppkommande, förvärrade eller underfinansierade kriser. Allt det här har vi varit inne på.

Jag har också redogjort för regeringens arbete under det föregående året med många nya paket till flera av de länder som vi har diskuterat under debatten, utöver de väldigt omfattande kärnstödspaket som finns till många av de organisationer som också är verksamma i regionen.

Regeringen beslutade samtidigt att inte förnya kärnstödet till FN:s hjälporganisation UNRWA under 2025. Regeringens fokus under extremt utmanande förhållanden på marken är att just lindra lidandet för civila i nöd. Världens behov är i princip oändliga, och den svenska statsbudgeten är ändlig. Det handlar om liv och död för människor som är i akut behov av hjälp. Regeringen kommer att kontinuerligt se över det svenska stödet för att tillse att det når behövande på bästa sätt.

När det gäller just UNRWA vill jag samtidigt betona att regeringen fortsätter att stå fast vid sin kritik mot de israeliska lagarna om organisationen, vilka riskerar att göra det näst intill omöjligt för UNRWA att verka i Gaza men också försvårar UNRWA:s verksamhet i närliggande länder, så som vi också har diskuterat under debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2024/25:313 om humanitära och människorättsliga insatser för den palestinska befolkningen

Anf. 20 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Johan Büser har frågat mig vilka överväganden som låg till grund för beslutet att avsluta stödet till följeslagarprogrammet och hur jag och regeringen avser att kompensera för det stöd och den övervakning av mänskliga rättigheter som programmet tidigare bidrog till.

Johan Büser frågar vidare vilket motiv som ligger bakom beslutet att minska stödet till UNRWA och hur jag bedömer att detta påverkar Sveriges långsiktiga engagemang för en hållbar fred i regionen. Han frågar också hur jag och regeringen avser att säkerställa att Sverige fortsatt bidrar till att stärka humanitära och människorättsliga insatser för den palestinska befolkningen samt om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av staten Israels agerande, mot bakgrund av mitt uttalande om att Israel ska agera enligt folkrätten och har ett ansvar att släppa in stöd till Gaza.

Låt mig inledningsvis konstatera att det inte är regeringen som fattar beslut om enskilda insatser inom ramen för den regionala biståndsstrategin för Mellanöstern, inklusive Palestina. De operativa besluten utifrån strategin och beslut om stöd fattas på myndighetsnivå.

Den nya strategin innehåller delvis nya mål för utvecklingssamarbetet med Palestina. Utfasning av vissa existerande insatser är nödvändigt för att skapa utrymme för andra, nya insatser i enlighet med de nya strategimålen. Detta är ett arbete som Sida genomför löpande, i den här strategin liksom i andra.

Sverige kommer att fortsätta att stödja program, organisationer och verksamhet som bidrar till en internationell civil närvaro på Västbanken. Därutöver är Sverige en stor kärnstödsgevare till flera internationella organisationer, exempelvis FN:s organ för mänskliga rättigheter, som har närvaro på Västbanken.

Regeringen välkomnar, tillsammans med övriga EU, vapenvilan i Gaza, som bland annat innebär att delar av gisslan frisläpps, förbättrar det humanitära tillträdet och stakar ut vägen mot ett mer varaktigt slut på stridigheterna. Det är nu avgörande att överenskommelsen fortsätter att genomföras och att den också bidrar till att lätta det enorma lidandet hos civilbefolkningen i Gaza.

Sverige står redo att stötta de humanitära ansträngningarna och har därför avsatt 800 miljoner kronor för 2025 till den humanitära krisen i Gaza och regionen. På så vis kan regeringen, i löpande dialog med sina partner, säkerställa att det svenska stödet utformas på bästa sätt för att lindra lidandet hos nödställda civila och möta de enorma och akuta behoven på marken. Därtill fortsätter det svenska stödet till responsen i Gaza genom omfattande kärnstöd till ett antal centrala humanitära organisationer. Regeringens kärnstöd är flexibelt och betalas ut tidigt på året för att de humanitära aktörerna snabbt ska kunna trappa upp responsen där stödet behövs som allra mest.

Sverige har vid ett flertal tillfällen kritiserat Israel för beslutet att göra det näst intill omöjligt för UNRWA att verka i Gaza. För mig är det avgörande att svenska biståndsmedel når civilbefolkningen så snabbt och smidigt som bara möjligt. Regeringen ser löpande över sina samarbetspartner och analyserar sina arbetssätt för att utforma svensk biståndspolitik på bäs-

ta sätt. Sett till den samlade bilden har regeringen nu valt att kanalisera det kraftigt ökade stödet till regionen genom andra aktörer än just UNRWA.

Israel har enligt internationell humanitär rätt ett särskilt ansvar att se till att civilbefolkningens humanitära behov tillgodoses. Regeringen har upprepade gånger tagit upp frågan om humanitärt tillträde och säkerhet för humanitär personal med Israel. Det stämmer att jag gjorde det även under min resa i december. Tillsammans med bland annat EU och andra givare fortsätter vi att vara mycket tydliga i våra krav på Israel att säkerställa det humanitära tillträdet. Vi utgår från att vapenvilan bidrar till att förbättra tillträdet i enlighet med överenskommelsen.

Här ser vi faktiskt nu positiva signaler. Bara dagar och veckor innan vapenvilan hade vi mycket låga nivåer på antalet lastbilar som kunde köra in. Nu är vi uppe på i snitt 700 lastbilar om dagen. Vissa dagar har vi till och med varit uppe på 800 och närmare 900 lastbilar per dag.

När jag träffade den nye OCHA-chefen Tom Fletcher för några dagar sedan var hans bild, i alla fall på kort sikt, något positiv. Han beskriver också att samarbetet med IDF funkar bättre än innan vapenvilan.

Anf. 21 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Sedan en tid tillbaka råder det äntligen en åtminstone tillfällig vapenvila i Mellanöstern. Detta innebär att det fasansfulla kriget förhoppningsvis kan upphöra, att barn i Gaza slipper uppleva bomber och drönare varje natt som de gjort i 15 månader och att gisslan kan släppas. Ansvar måste dock utkrävas och ansvariga ställas till svars från både Hamas och Israel för vad de har åsamkat alla oskyldiga civila.

Sverige har en lång tradition av att vara en stark röst för mänskliga rättigheter, folkrätten och det humanitära biståndet. Vi har varit en ledande aktör i arbetet för en tvåstatslösning och har konsekvent stått upp för rätten till ett värdigt liv, där människor kan leva fria från såväl ockupation som våld och terror.

Nu ser vi dock hur den svenska regeringen bryter med denna historiska linje. För det första har stödet till följeslagarprogrammet avslutats, ett program som haft en avgörande roll i att skydda civila palestinier och dokumentera övergrepp. För det andra har regeringen beslutat att ta bort stödet till UNRWA, FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar.

Herr talman! Låt oss börja med följeslagarprogrammet. Detta program har funnits i över 20 år och bygger på att internationella observatörer ska vara närvarande på platser där civila hotas av våld. Följeslagarna har varit på plats i de mest utsatta områdena på Västbanken, i byar där israeliska bosättare trakasserar, misshandlar och dödar palestinier. Deras närvaro har en dämpande effekt på våldet. När internationella ögon bevitnar det som sker finns en gräns för vad ockupationsmakten och bosättarna vågar göra.

Sällan har så många människor inför en interpellationsdebatt hört av sig till mig i förväg, önskat mig lycka till i debatten och till och med kommit med input som inför den här debatten. Det är många i vårt land som under åren har varit följeslagare, även en och annan moderat.

Så vad händer nu när Sverige drar tillbaka sitt stöd, herr talman? Vi vet svaret, och jag kan tala om det för ministern: Våldet kommer att öka. De palestinier som bor i dessa områden kommer att vara ännu mer skyddslösa.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

Ockupationsmakten Israel får fritt spelrum att kränka deras rättigheter utan konsekvenser att tala om.

Herr talman! Sedan har vi beslutet att ta bort stödet till UNRWA. Detta är ett beslut som får katastrofala humanitära konsekvenser.

Som vi talat om tidigare är UNRWA inte vilken organisation som helst. Det är den enda organisation som på allvar tillhandahåller grundläggande tjänster till miljontals palestinska flyktingar. Hundratusentals barn riskerar nu att stå utan utbildning, och sjukhusen i Gaza riskerar att inte få de mediciner de behöver.

Regeringen säger att stödet ska omfördelas, att pengarna ska gå till andra aktörer. Men vilka då? Flera av de aktörer som regeringen ska ge stöd till säger själva att de inte kan ersätta UNRWA med dess infrastruktur och nätverk.

Herr talman! Regeringen talar gärna om att stå upp för folkrätten i dokument och i ord här i kammaren. Men i praktiken ser vi nu en väldigt svag svensk hållning mot Israel. Statsrådet har själv konstaterat att Israel bryter mot internationell rätt när de blockerar humanitärt stöd till Gaza. Ministern har kallat det ett ”förbannat ansvar” för Israel att agera.

Sverige borde vara en röst för rättvisa och fred. Vi borde inte ha en regering som tyst backar undan när folkrätten kränks och som säger en sak den ena dagen för att sedan i praktisk handling agera annorlunda.

Var är de konkreta åtgärderna, Benjamin Dousa? Varför får Israels agerande inga egentliga konsekvenser? Jag tror att det är många som i det här läget förväntar sig mer av Sverige.

Anf. 22 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Jag vill tacka Johan Büser för att han har lyft upp denna viktiga fråga, och jag tackar även statsrådet för hans svar.

Det är mycket glädjande att det för tillfället är vapenvila. Precis som statsrådet säger innebär vapenvilan att det har kommit in betydligt mer humanitär hjälp de senaste dagarna – runt 700 lastbilar om dagen.

Sedan ett drygt dygn tillbaka har den nya lagen mot UNRWA fått effekt. På vissa ställen har utländska hjälparbetare lämnat området, men vi har också sett att UNRWA har tvingats fortsätta med sina insatser i Gaza och på Västbanken eftersom inga andra finns som klarar av att göra vad de gör.

UNRWA trotsar just nu den israeliska lagstiftningen genom att fortsätta att dela ut mat och mediciner och att driva sjukhus. Det är just för att det inte finns andra som kan ta över. De vet att det blir kaos om de lämnar området eftersom det inte finns någon annan som kan administrera det enorma humanitära behovet i dagsläget i Gaza.

Trots vapenvilan vet vi inte riktigt vad som kommer att ske de kommande dagarna. Om det blir totalt kaos riskerar det att leda till ytterligare stridigheter.

Jag har en enkel fråga till statsrådet. Hade regeringen fattat samma beslut om att stoppa stödet till UNRWA om det inte vore för Israels lagstiftning? Det skulle jag gärna vilja ha ett svar på här i kammaren.

Anf. 23 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Det råder inget tvivel om att situationen i Gaza och på Västbanken är allvarlig. Många människor lider nöd, och många männi-

skor behöver vårt stöd. Därför är det extremt glädjande att det faktiskt finns en vapenvila på plats med tanke på det vansinne som har pågått sedan Hamas sjuka attack mot Israel begicks den 7 oktober 2023 – den värsta pogromen mot det judiska folket sedan andra världskriget.

Dessa månader har varit förlorade för fredsprocessen, för framtiden, för människorna i Gaza och på Västbanken samt för människorna i Israel. Nu är det vapenvila, vilket är bra, och lastbilarna rullar in i Gaza. Det är 600–700 lastbilar varje dag, kanske uppåt 1 000 vissa dagar. Stödet är nödvändigt, och det måste komma fram. Det viktiga är att det sker genom många olika kanaler och organisationer.

Det är också viktigt att se till att Hamas och andra terrororganisationer – de som håller befolkningen i Gaza i sitt grepp, förtryckta under deras vansinniga idéer – inte kan lägga beslag på biståndet, inte kan korrumpiera biståndet och inte kan ta maten från barnen i Gaza. Det är något de de facto historiskt har gjort. Där ser vi en positiv utveckling.

Om gisslan släpps, om vapenvilan håller även i fortsättningen och om biståndet fortsätter att komma in finns hopp om att bygga upp ett fungerande Gaza igen. Men det måste vara ett Gaza som inte har en plats för Hamas, inte har plats för Islamiska jihad och inte har plats för terrorromantiker, mördare och galningar.

När det gäller situationen på Västbanken är det också uppenbart att det krävs stora insatser. Där ligger det i vårt intresse att sätta ännu större tryck på Israel. Det bosättnarvåld som förekommer på Västbanken är fullständigt oacceptabelt, och det måste Israel ta ansvar för. Det råder det inget tvivel om. Ska vi någonsin nå den tvåstatslösning som Sverige tror på, och som jag tycker att vi balanserat ska fortsätta att stå för, kan vi inte haverera ned i att stå på bara den ena eller den andra sidan. Det visar tyvärr hur polariserad debatten i Sverige har blivit. Men då måste israelerna ta ansvar för vad som händer på Västbanken, ta ansvar för sina bosättningar och ta ansvar för att detta inte galopperar utom kontroll.

Precis som ledamoten Johan Büser känner jag också personer som har varit följeslagare på Västbanken. De har gjort ett fantastiskt arbete, och det är en viktig verksamhet. Sedan är det inte Sveriges riksdag eller statsrådet personligen som avgör vilken organisation som får vilka pengar, men det är en viktig verksamhet och det är viktigt att vi kan bevaka vad som händer där eller att vi kan ställa tuffa krav på Israel om vad som händer där. Det är ändå kärnan i den framtida palestinska staten, inte den låtsasstat som vi har erkänt nu utan den som ska byggas för att klara fred, frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och säkerhet för båda folken i regionen.

Anf. 24 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Johan Büser för en viktig interpellation. Jag vill inleda med några ord från Linn Davrin, ekumenisk följeslagare som nyligen har återvänt till Sverige efter en tid i Jordandalen på Västbanken:

”I det här mörkret finns det en fråga som är ständigt närvarande. Hur undviker vi att stänga av? Hur hittar vi modet att stå kvar? Att verkligen säga att vi ser, att vi hör och att vi tänker agera? Jag har såklart inget svar på den frågan, men varje gång vi vägrar att vända bort blicken så planterar vi ett litet frö och skapar en värld där ingen förblir osynlig.”

Jag vill rikta ett stort tack till Linn, till Jacob Risberg som har talat här i debatten och till alla andra följeslagare för deras avgörande insatser. Deras närvaro skyddar civila palestinier från övergrepp och bosättningsvåld. De följer barn genom militärens checkpoints på väg till skolan, och de dokumenterar demoleringar av hem och den systematiska konfiskeringen av palestinsk mark. Bara genom att vara där skapar de en trygghet som annars saknas. I en verklighet där straffriheten för övergrepp mot palestinier har pågått under lång tid och bara växer är följeslagarna ett ljus i mörkret.

Herr talman! Jag hade nyligen förmånen att ta emot Daoud Nassar från Tent of Nations här i riksdagen. Jag har även besökt hans familjs gård utanför Betlehem – en kristen palestinsk familj som i årtal har utsatts för både fysiska attacker från bosättare och rättsligt av den israeliska staten. Hans vittnesmål är tydligt: Den internationella närvaron är det enda skyddet mot bosättningsvåld, och situationen har förvärrats sedan Hamas terrorattack den 7 oktober.

Faktum är att attackerna minskar eller upphör helt när följeslagare finns på plats. Trots detta väljer regeringen att ta bort stödet till Ekumeniska följeslagarprogrammet. Statsrådet Doussa och hans moderata kollega försöker nu skylla på Sida, men vi vet alla att det är en konsekvens av regeringens politik på biståndsområdet. Biståndet har skurits ned drastiskt, och Palestina är särskilt drabbat. Man har till och med avskaffat hela landstrategin.

Herr talman! Följeslagarna vägrar att vända bort blicken, men det är vad regeringen gör vid det absolut sämsta tänkbara tillfället när den palestinska civilbefolkningen behöver stödet som mest. Samtidigt ser vi en kraftig eskalering på Västbanken.

I går trädde förbudet mot UNRWA i kraft. Det är ett ensidigt beslut av det israeliska parlamentet. UNRWA, som är livlinan för den palestinska befolkningen, har förbjudits att verka. Men vad är planen? Sanningen är att det inte finns någon plan B. Därför är det anmärkningsvärt att statsrådet och hans moderata kollega i den här debatten lägger, och i den tidigare debatten har lagt, kraft på att svartmåla UNRWA i en tid när man borde stå upp för internationell rätt, för åtaganden som Sverige har, för hur vi under lång tid har röstat i FN och för att säkerställa att den palestinska civilbefolkningen får stöd och lindring. I det långa loppet handlar det om att nå en tvåstatslösning, som jag hör att vi är överens om. Det är anmärkningsvärt hur den här debatten förs.

(Applåder)

Anf. 25 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag tycker definitivt inte att jag svartmålar UNRWA utan snarare att jag pekar på fakta. Det här är egentligen ingenting nytt. Det har i decennier funnits kritik mot UNRWA:s brist på neutralitet och frågetecken om enskilda medarbetare och grupper av medarbetare. Det har handlat om alltifrån antisemitiskt utbildningsinnehåll till enskilda medarbetares deltagande i attackerna men också om andra UNRWA-medarbetare i gränsliggande länder.

Det är såklart prioriterat för regeringen att säkerställa att inte en enda svensk skattekrona ska gå till terrorism, extremism eller på något sätt bidra till antisemitism vare sig i Sverige eller runt om i världen.

Vi ser också att bosätтарvåldet, bosättningsexpansionen, rörelsebe-gränsningarna och demolering av palestinsk egendom ökar dramatiskt. Det kan vi se i enskilda rapporter. Men jag fick också se det när jag var på besök på Västbanken. Jag träffade en israelisk organisation som jobbar mot just bosätтарvåld och som står sida vid sida med palestinska civila som drabbas av radikala israeliska bosättare. Regeringen har därför varit en drivande kraft i EU för införandet av sanktioner mot just extremistiska bosättare. Det är viktigt.

Jag tycker inte att jag gömmer mig bakom Sida i denna fråga. Jag po-ängterar bara att det är Sida som fattar det enskilda myndighetsbeslutet. Med det sagt är det uppenbart att regeringen har gjort en förflyttning. Men det är inte ett minskat engagemang för vare sig Palestina, Västbanken eller regionen i stort. Den har fått kraftigt utökade medel. Men vi vill se en förskjutning i själva innehållet, i hur biståndsmedlen används.

Vi vill se ett fokus på det humanitära och på det mer långsiktiga arbetet och se till att vi hjälper till att bygga statskapacitet, reformer och demo-kрати. Fokus ska vara på tillväxt och företagande så att det palestinska folket – och här pratar vi specifikt om Västbanken – kan lyfta sig ur fattig-dom, starta nya företag och se till att kvinnors egenmakt också utökas ge-nom värdefull egen sysselsättning.

Det är alltså inte ett minskat engagemang i kronor och ören. Det har tvärtom ökat, både kombinerat humanitärt och utvecklingsmässigt. Men vi vill se en förflyttning av biståndet och fokus på just företagande och fram-för allt på reformer.

Anf. 26 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Jag noterar statsrådet Dousas svar, men jag instämmer i det som Linnéa Wickman sa: Det är olyckligt att man lägger ned följesla-garprogrammet. Jag anser också att ministern med den nya inriktningen på Mellanöstern- och Palestinapolitiken gömmer sig bakom sin myndighet Sida. Nedläggningen av följeslagarprogrammet är de facto en konsekvens av regeringens politik.

När det kommer till UNRWA säger företrädare för den svenska rege-ringen, inklusive biståndsministern, att det är olyckligt att Israel förbjuder UNRWA att verka. Men samtidigt ströp man faktiskt stödet till UNRWA redan i förväg och får på köpet beröm av den israeliska regeringen. Det agerandet gör att Sverige sticker ut bland så kallade like-minded countries och att EU-spåret som regeringen brukar hänvisa till inte heller följs.

Organisationen UNRWA handlar inte bara om nödhjälp här och nu, vilket man kanske kan tro ibland när man hör de moderata ledamöterna. UNRWA handlar också om en hel del infrastruktur som inte är ersättnings-bar, vilket också tidigare moderata ministrar här i kammaren har uttryckt.

Vidare verkar UNRWA, som vi har nämnt i tidigare debatter, även i Libanon, Syrien och Jordanien. Det är faktiskt ett FN-organ som kom till för att bidra till en tvåstatslösning och en lösning på flyktingfrågan. Det berör ju alla de palestinier som för länge sedan fördrevs från sina hem.

Biståndsministern själv uttryckte i en interpellationsdebatt så sent som här i januari att han lärt sig i samtal med den palestinske premiärministern att ockupationen är det största hindret för utveckling. Men under 2024 strök regeringen just detta ord från den nya utvecklingsstrategin. Det är inte konsekvent.

Regeringen hävdar även att den står bakom Internationella domstolens rådgivande yttrande från i somras. Men samtidigt har regeringen aktivt bestämt sig för att inte besvara FN:s generalsekreterares förfrågan om vilka åtgärder Sverige har vidtagit.

Herr talman! Jag tycker att det är olyckligt att biståndsministern och hans moderata riksdagsledamotskollegor sprider felaktiga och missvisande uppgifter. Det är allvarligt. I samband med beslutet om Sveriges stoppade stöd till UNRWA sa biståndsministern nämligen att det nu skulle bli lättare för biståndet att komma in och att biståndet annars skulle ha fastnat på ett bankkonto. Biståndsministern hävdade vidare att UNRWA har en lång förtroendekris med anställda som deltagit i terrorism och att UNRWA har kopplingar till antisemitiska skolböcker. Det är också flera uttalanden som han upprepat här i dag.

Det går, som tidigare konstaterats, inte att ersätta UNRWA:s arbete på marken. Flera av de organisationer som Sverige riktar om stödet till säger själva detta. Och kopplingar till terrorism har avfärdats av de oberoende utredningar som har presenterats. Det är inte heller belagt att det finns kopplingar till antisemitiska skolböcker.

Jag var själv i Israel och Palestina för ett år sedan och träffade representanter för UNRWA. De beskrev också det som har offentliggjorts och att listor över anställda har delgetts Israel under många år utan några synpunkter.

Till sist: UNRWA har ett bredare mandat – detta har vi talat om – och verkar i flera andra länder.

Frågan varför missvisande uttalanden görs av biståndsministern måste ställas. Jag tror att det är så att biståndspolitikerna är en del av Tidöavtalet. Den hanteras därmed i de fyra partiernas samordningskansli, och i frågan om stödet till UNRWA har tre partier röstat ned Moderaterna, möjligtvis under påhejande av en del moderata riksdagsledamöter. Den vilseledande argumentation som Benjamin Dousa nu framför hänger inte ihop. Man gör en sak, och sedan säger man det motsatta. Det framstår för allt fler som att också den svenska Mellanösternpolitiken har börjat dikteras av Sverigedemokraterna.

Vår nation har stått upp för mänskliga rättigheter, internationell solidaritet och rättvisa och måste fortsätta att göra det. Vi ska tala ut mot brott mot folkrätten och inte bara formulera ord på papper. Detta borde också vara en rimlig utgångspunkt för biståndsministern.

(Applåder)

Anf. 27 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Tack, Benjamin Dousa, för svar! Men jag fick aldrig svar på den specifika frågan jag ställde om huruvida regeringen hade fattat samma beslut gällande stödet till UNRWA ifall Israel inte hade genomfört den här lagstiftningen i oktober förra året.

Jag undrar nämligen vad som egentligen styr den svenska biståndspolitikerna. Är det israelisk lagstiftning? Eller är det FN-mandatet som man har gett till UNRWA? Är det israelisk propaganda som styr vår biståndspolitik? Eller är det alla otaliga undersökningar som görs vad gäller UNRWA och dess effektivitet?

UNRWA en av de mest genomlysta FN-organisationerna. Det har gjorts otaliga undersökningar av hur deras arbete ser ut. UNRWA har gång efter annan utsetts till en av de mest effektiva organisationerna inom FN-systemet just på grund av att den hela tiden har ögonen på sig och ständigt är attackerad av staten Israel.

Det finns en känsla av att man tänker att om UNRWA skulle försvinna skulle samtliga palestinska flyktingar och deras rättigheter försvinna. Så fungerar det ju inte. De palestinska flyktingarnas rättigheter finns ju kvar. Men det är UNRWA som finns där för att se till att stödja dem i deras kamp.

Jag undrar fortfarande vad det är som styr Sveriges biståndspolitik vad gäller Mellanöstern. Är det israelisk propaganda och israelisk lagstiftning, eller är det alla dessa undersökningar som har gjorts och det FN-mandat som vi en gång har gett till UNRWA?

(Applåder)

Anf. 28 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Sverige vänder inte bort blicken från situationen vare sig i Gaza eller på Västbanken. Vi fördubblar ju vårt stöd till den regionen. Det skulle alltså bli lite märkligt om den typen av uppgifter skulle florera i debatten, inte bara här i kammaren utan även på andra ställen.

Vårt engagemang i regionen är stort. Det har alltid varit stort och kommer att vara stort under lång tid framöver eftersom vi nu har en mer balanserad politik. Vi har ställt oss i mitten av den politiska fråran och står upp för en tvåstatslösning. Vi havererar inte ned i att säga att det är bara den ena eller den andra sidans fel.

Terrorn och förtrycket måste upphöra, på den palestinska sidan från Hamas, från Hizbollah, från Islamiska Jihad, från alla dessa galningar som försätter världen och regionen i brand.

På samma sätt måste Israel se till att få ordning på sina bosättare. Vi vet alla att bosättningspolitiken är staten Israels akilleshäla. Den måste över tid adresseras. Det råder inget tvivel om att vår regering och vår politik står för den kloka mittenpositionen i Mellanöstern. Men för att vi över tid ska kunna åstadkomma en tvåstatslösning måste ett antal andra saker inträffa. Bland annat är det bra om vi kan avveckla UNRWA över tid. Det är inte rimligt att även barn, barnbarn och barnbarnsbarn betraktas som flyktingar, sätts i flyktingläger och förvägras medborgerliga rättigheter, som vi var inne på tidigare.

Det är inte heller rimligt att vi accepterar att den ena sidan förblir en icke-demokrati. Hur många år sedan är det nu som Abbas egentligen borde ha hållit presidentval? Det är bara en fråga att fundera över. Naturligtvis måste vi bygga demokrati, frihet och stabilitet också på den palestinska sidan. Mänskliga rättigheter måste respekteras i dessa områden. Ska vi bygga en palestinsk stat måste den fungera på ett bra och rimligt sätt. Det kan den inte göra om vi inte blir av med många av de terrorgrupper och andra krafter som motverkar detta.

Vi står för en klok politisk mittenlinje i Mellanöstern.

Anf. 29 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Den här interpellationsdebatten har, liksom den förra, med all önskvärd tydlighet visat hur regeringen passivt ser på när interna-

tionell rätt urholkas. När en ockupationsmakt aktivt försöker hindra FN från att utföra sitt uppdrag och när behoven är större än någonsin väljer den svenska regeringen att dra tillbaka allt stöd till UNRWA. Steg för steg undergrävs den regelbaserade världsordningen, och regeringen bidrar till att låta det ske.

Vi hörde nyss Israels bosättningspolitik beskrivas som en akilleshäla. Jag skulle vilja kalla den för en skamfläck, särskilt med tanke på att den fått fortgå under så lång tid.

Det finns andra länder som till skillnad från Sverige agerar med kraft. Norge har inte bara ökat sitt stöd till UNRWA utan har också vänt sig till Internationella domstolen för att pröva om Israels beslut att förbjuda FN-organet strider mot internationell rätt. Så handlar en regering som inte tvekar när det gäller att försvara folkrätten och de mänskliga rättigheterna.

Mot bakgrund av den allvarliga och eskalerande situationen på Västbanken och det akuta behovet av att dokumentera brott mot internationell rätt och säkerställa ansvarsutkrävande är mina frågor till statsrådet: Är regeringen beredd att ompröva sitt beslut om att dra in stödet till Ekumeniska följeslagarprogrammet? Är regeringen beredd att ompröva sitt beslut om att dra in allt stöd till UNRWA? Kommer den svenska regeringen att stödja Norges initiativ i ICJ?

Det som räknas är inte bara vad vi säger utan också vad vi gör. Jag vill uppmana statsrådet att inspireras av följeslagarna, som inte vänder bort blicken, och faktiskt agera.

(Applåder)

Anf. 30 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Parallellt med de humanitära och omedelbara insatserna behövs åtgärder som kan leda till en genuin fredsprocess, bland annat genom att hantera underliggande orsaker till konflikten och bidra till att öka förtroendet mellan israeler och palestinier. Samtliga palestinska grupper som vill spela en roll i ett framtida Palestina måste, som den palestinska myndigheten har gjort, ta avstånd från våld och terrorism, erkänna Israels rätt att existera och hålla fast vid de avtal som den palestinska sidan ingått med Israel. Israel måste å sin sida stå fast vid tvåstatslösningen och upphöra med sin bosättningspolitik, som strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Vi förväntar oss att både Israel och Palestina lever upp till sina internationella åtaganden och ingångna överenskommelser.

Regeringen har genomgående uppmanat alla parter att respektera folkrätten. Regeringen står helt och fullt bakom Internationella domstolens rådgivande yttrande om de rättsliga konsekvenserna av Israels ockupation av det palestinska området. Det är mer angeläget än någonsin att upprätthålla en regelbaserad världsordning. Sverige och EU liksom det internationella samfundet i stort behöver hålla fast vid en tydligt folkrättsbaserad politik som grund för fortsatta ansträngningar i förhållande till båda parter. Israeler och palestinier har lika rätt att leva i fred och säkerhet och att åtnjuta mänskliga rättigheter. Detta är en viktig och betydelsefull fråga som regeringen kommer att fortsätta att engagera sig i tillsammans med EU, FN och regionala företrädare. Vi kommer fortsatt att ha ett mycket omfattande finansiellt och ekonomiskt stöd till många organisationer som jobbar för just det här.

Anf. 31 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Vi har nu haft en lång debatt om regeringens beslut att avveckla stödet till följeslagarprogrammet och UNRWA. Vi har även debatterat konsekvenserna för Israels krigföring och ockupationspolitik. Jag har under debatten noterat att statsrådet försvarat sin politik med argument om effektivitet och omprioriteringar och om att stöd fortfarande ges men genom andra kanaler. Men vi socialdemokrater ser att det är fråga om en uppenbar politisk kursändring för hela den svenska Mellanösternpolitiken. Detta är viktigt att påpeka. Sverige går från att vara en tydlig röst för mänskliga rättigheter i Palestina till att minska sitt engagemang, både i form av bistånd och i form av det talade ordet och dess konsekvenser.

Detta sker i en tid då situationen är värre än på mycket länge, som vi konstaterat. Gaza står och har under en tid stått på randen till svält. FN varnar för den värsta humanitära katastrofen i modern tid. Samtidigt, bara de senaste veckorna, eskalerar våldet på Västbanken. Sverige drar tillbaka livsviktigt stöd och talar med tyst röst.

Herr talman! Om regeringen verkligen står upp för folkrätten och om statsrådet menar allvar med sina ord som har sagts här om Israels ansvar är det dags att visa det även i handling. Det räcker inte att säga med kluven tunga att Israel måste skärpa till sig och ockupera lite mindre och att tala om en liten israelisk akilleshäla. Jag instämmer i stället i vad min kollega Linnéa Wickman sa: Detta är en skamfläck. Om det ska vi vara högljudda.

Att enbart uttala sig kritiskt men sedan fortsätta föra en politik som försvagar det humanitära stödet är ett svek mot det palestinska folket. Regeringen har fortfarande möjligheter att göra om och göra rätt. Frågan är om man har modet och viljan att göra det. En regelbaserad världsordning med den internationella rättens principer kräver politiker som är tydliga, konsekventa, pålästa och framför allt engagerade.

(Applåder)

Anf. 32 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Det pratas om ett minskat engagemang för palestinierna, både på Västbanken och i Gaza, samtidigt som det kommer mycket mer pengar som kan gå till just nödpaket. Det handlar om allt från mat till bränsle, barnböcker och annat som kan komma in i Gaza.

Jag undrar också vad alternativet är om man nu vill hjälpa civilbefolkningen i Gaza men stödet inte kommer in. Vad är alternativet till att hjälpa och ekonomiskt stötta organisationer som World Food Programme, Unicef, UNFPA, med flera om inte lastbilarna och det svenska stödet kan få tillträde?

Både jag själv och utrikesministern har varit mycket tydliga med Israels ansvar för att förbättra det humanitära tillträdet, även före vapenvilan. Det handlar också om viseringsfrågorna. De stora FN-organisationerna ska kunna koordinera insatser på bästa möjliga sätt även om hjälparbetarna inte kommer från Palestina eller Israel. De hjälpleveranser som har tagit sig in i Gaza ska kunna framföras på ett säkert sätt. Det har handlat om allt från att kunna ha modern kommunikationsutrustning i Gaza för att kommunicera med IDF och andra till att kunna få in skottsäkra bilar, framför allt före vapenvilan.

Prot. 2024/25:66

31 januari

Svar på
interpellationer

Vi står upp för folkrätten, både gentemot Palestina och Israel och i andra komplexa miljöer runt om i världen. Det är kärnan i den svenska utrikespolitiken, och det gynnar särskilt mindre länder som Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:331 om mänskliga rättigheter i relation till handeln med Israel

Anf. 33 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig hur jag arbetar för att säkerställa att folkrättsliga principer respekteras i de handelsavtal som Sverige är del av, särskilt i relation till Israel. Lorena Delgado Varas frågar vidare om jag avser att verka inom EU för en översyn av associeringsavtalet med Israel med anledning av landets brott mot folkrätten och internationell humanitär rätt.

Hon har även frågat mig vilka analyser jag och regeringen gjort efter att den Internationella domstolen krävt att tredje land inte ska underlätta Israels ockupation av Palestina, och eventuella åtgärder som kommer att vidtas med anledning av detta. Slutligen frågar hon också hur jag ser på behovet av en förnyad svensk strategi för fredsbyggande i regionen, i ljuset av de upptrappade konflikterna och den internationella rättens ställning.

EU:s handel med Israel regleras av WTO:s regler och det associeringsavtal mellan EU och Israel som trädde i kraft 2022. Syftet med associeringsavtalet är bland annat att säkerställa efterlevnad av folkrättsliga principer. Det tycker jag är en mycket viktig poäng. Utan associeringsavtal är det mycket svårt för EU att till exempel vidta juridiska åtgärder.

Reglerna för Sveriges handel med Israel är desamma som för alla EU-länder. Utgångspunkten är dels WTO:s grundläggande regler och överenskommelser, dels associeringsavtalet mellan EU och Israel, där EU har klargjort att avtalet gäller staten Israel inom 1967 års gränser. Regeringen fäster stor vikt vid den differentiering mellan Israel och ockuperade områden som EU:s associeringsavtal med Israel fastställer. Bosättningsprodukter har inte rätt till tullfrihet eller andra tullförmåner. Enligt EU:s lagstiftning krävs att varor från bosättningar ska vara ursprungsmärkta så att det är tydligt för konsumenten om en vara kommer från Israel eller från en bosättning.

Den internationella domstolens yttrande sammanfaller i avgörande delar med EU:s politik. Varken Sverige eller EU har erkänt ockupationen som laglig eller erkänt annekteringen av östra Jerusalem. EU och dess medlemsstater erkänner inte heller några förändringar av 1967 års gränser som inte parterna kommit överens om. EU har uttalat stöd för det palestinska folkets ovillkorliga rätt till självbestämmande. Även i andra delar sammanfaller yttrandet, till exempel i att bosättningarna strider mot folkrätten. Bosättningsexpansionen, demoleringar och vräkningar måste upphöra. Bosättningspolitiken strider mot folkrätten, undergräver tvåstatslösningen och bidrar till en förhöjd konfliktnivå. Regeringen är tydlig med att bosätarvåldet, bosättningsexpansionen, demoleringar och vräkningar måste upphöra och agerar för ytterligare EU-sanktioner mot extremistiska bosättare.

Regeringen välkomnar samtidigt att EU och Israel har kommit överens om att hålla ett associeringsråd inom ramen för associeringsavtalet och en högnivådialog med Palestina kort därefter. En högnivådialog med Palestina blir ett tillfälle att diskutera vikten av att stärka och reformera palestinska myndigheten. Associeringsrådet blir ett viktigt tillfälle att föra en dialog om bland annat de folkrättsliga principer som EU:s politik i förhållande till den israelisk-palestinska konflikten bygger på. Regeringen anser bland annat att Israels ansvar i förhållande till den katastrofala humanitära situationen i Gaza särskilt ska lyftas med Israel vid detta tillfälle.

I likhet med EU stöder inte regeringen bojkott av eller sanktioner mot Israel. Vi tror på dialog och anser att en god bilateral relation där vi kan både tala om fördjupat samarbete och framföra kritik i svåra frågor är vägen framåt. Sverige har ett långsiktigt intresse av att fördjupa relationen och samarbetet med Israel, som liksom Sverige har avancerad innovation och forskning.

Regeringen verkar konsekvent, liksom EU, för en fredlig utveckling i Mellanöstern.

Vi välkomnar, tillsammans med övriga EU, beskedet om en vapenvila i Gaza, som bland annat innebär att delar av gisslan frisläpps och stakar ut vägen mot ett mer varaktigt slut på stridigheterna. Det är nu avgörande att vapenvilan också genomförs och att den också bidrar till att lätta det enorma lidandet hos civilbefolkningen i Gaza.

Kraven på respekt för folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten har varit – och fortsätter att vara – ett av regeringens nyckelbudskap. Regeringens övertygelse är att vi har störst möjlighet att påverka när vi agerar samlat med andra. Vi har tät dialog, inte minst inom EU och med andra likasinnade länder, om hur vi på bästa och mest effektiva sätt kan säkerställa respekten för den internationella humanitära rätten.

Anf. 34 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Ingen kan anklaga regeringen för att vara framåtsyftande eller att på något sätt utveckla sin politik efter verkligheten. Ministern säger att det är svåra frågor. Det säger han nu när det har gått mer än 480 dagar av folkmord.

Det är 480 dagar där minst 47 000 människor har mördats varav minst 18 000 är barn. Minst 100 000 har lemlästats. FN-organet UNRWA uppger att tio barn har förlorat ett ben eller båda benen varje dag, och man har fått amputera med liten eller ingen bedövning på grund av Israels blockad.

Det är 480 dagar, och 80 procent av Gaza är totalförstört. Den vapenvila som ministern nämnde ger en paus i Gaza. Men i stället har Israel eskalerat våldet på Västbanken. Nu mördas, skadas eller kidnappas många där av den israeliska staten.

Trots allt detta är regeringens ståndpunkt att dialog med Israel är svaret. Och inte bara det, utan den ser gärna en fördjupning av samarbetet snarare än att använda associeringsavtalet såsom det bör användas, som ett verktyg för att stärka mänskliga rättigheter.

I en av de inledande artiklarna i associeringsavtalet står det: Avtalet vilar på respekten för mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Mot bakgrund av den texten kan jag tycka att regeringens syn på mänskliga rättigheter och demokratiska principer verkligen är skev.

Ministern svarar inte heller på frågan om åtgärder som kommer att vidtas efter att Internationella domstolen krävt att tredje land inte ska underlätta Israels ockupation av Palestina.

Jag menar att det är en otroligt viktig fråga att besvara i och med att Sverige måste följa Internationella domstolens beslut. De flesta experterna menar att sanktioner mot några bosättare inte riktigt håller måttet som svar på en sådan allvarlig dom.

Jag vill passa på att påminna ministern och alla som lyssnar om hur regeringen har gjort allt för att stoppa möjligheterna till eldupphör och stoppa folkmordet.

När FN lade fram förslaget om ett omedelbart eldupphör i Gaza valde regeringen att lägga ned sin röst. När FN lade fram förslaget som krävde att Israel skulle dra sig tillbaka från de ockuperade områdena valde regeringen att lägga ned sin röst.

Nu har Israel förbjudit FN-organet UNRWA, och Sverige har stoppat stödet, efter att de själva varit delaktiga i att underminera UNRWA:s renommé i det globala samfundet.

Regeringen drar helt enkelt ned hela det svenska folkets arbete med mänskliga rättigheter. De drar ned svenska företag genom att de inte är tydliga med att man inte gör affärer med ockuperande makter, att man inte gör affär med apartheidstater och att man inte gör affärer med folkmördare.

I Israels fall skriver man under på alla de här tre avskyvärda brotten. Trots detta väljer regeringen dialog och fördjupat samarbete. Det är en skam.

Anf. 35 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för att du har initierat den här interpellationsdebatten! Tack även till statsrådet, som är här för att svara på frågorna!

Det handlar väldigt mycket om handeln med Israel och om handeln med varor från ockuperade områden. Det är detta som jag också tänker koncentrera mig på.

Det är välkommet att det nu äntligen blir ett associeringsråd mellan Israel och EU. Det efterfrågades av EU redan i maj, var det väl, förra året. Det har alltså tagit nio månader att ens komma överens om ett datum. Det är skamligt. Man hade faktiskt kunnat pressa Israel under tiden genom att säga: Ja, men då pausar vi associeringsavtalet tills ni kommer till förhandlingsbordet. Det är faktiskt Israel som har dragit benen efter sig under de här nio månaderna. Det är inte EU. EU var berett att gå in och förhandla med Israel på en gång vad gäller associeringsavtalet.

Internationella domstolen kom i juli förra året med ett yttrande där man sa att ockupationen är olaglig, att bosättarpolitiken och bosättningarna är olagliga, att bosättningarna måste upphöra och att alla bosättare måste lämna de ockuperade områdena. Det var ett väldigt kraftfullt uttalande. Uttalandet kräver också att samtliga av världens stater ser till att inte bidra till en fortsatt ockupationspolitik och att inte bidra till att fortsätta upprätthålla bosättningarna.

Generalförsamlingen i FN röstade igenom en resolution om att bosättningarna ska tömmas inom ett år.

Statsrådet pratar i sitt svar om att handelsavtalen gäller samma för hela EU gentemot Israel. Men då är det intressant att notera att Sverige faktiskt är en del av EU, och Sverige har faktiskt en stor del i att säga vad man tycker och tänker i de här frågorna. Man kan inte hela tiden gömma sig bakom EU. Det skulle vara lite intressant att veta vad Sverige driver vad gäller dessa frågor inom EU.

Statsrådet pratar också om märkning av varor från bosättningarna. Det ska vara lätt för konsumenter att se vilka varor som kommer från bosättningar och vilka som kommer från Israel, inom de erkända gränserna. Men märkningen gäller bara vissa produkter. Den gäller framför allt livsmedel, kött och andra matvaror. Den gäller inte industriprodukter. Den gäller inte sammansatta varor. Där har vi ingen möjlighet att veta huruvida varorna är producerade på ockuperat område eller inte eller i bosättningar eller inte.

Samma sak gäller tullfriheten. Jag tycker att det är väldigt bra att det finns en skillnad mellan varor från bosättningar och varor från Israel. Men det är upp till varje tullmyndighet att gå igenom postnummerlistor för att avgöra vilka varor som ska beläggas med tull. Det är ett arbete där det handlar om stickprovskontroller snarare än om att gå igenom varenda vara. Det är inte hållbart.

Utifrån Internationella domstolens domslut om att Sverige nu har en uppgift att inte bidra till att förlänga ockupationspolitiken och att inte på något vis bidra ekonomiskt till att upprätthålla bosättningarna skulle jag vilja veta: Kommer Sverige att driva på för att man helt och hållet ska förbjuda handel med varor från de israeliska bosättningarna? All handel med varor från israeliska bosättningar bidrar de facto till en ekonomisk kompensation eller ett ekonomiskt bidrag till de här bosättningarna, vilket strider mot Internationella domstolens utlåtande. Kommer Sverige att driva på för ett sådant förbud?

Någon gång i februari ska det bli ett associeringsråd. Vilka röda linjer har Sverige gentemot Israel i det kommande associeringsrådet?

Dessa frågor skulle jag gärna vilja ha svar på av statsrådet.

Anf. 36 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Fru talman! Det märks verkligen vilket stort engagemang det finns för de här frågorna. Jag tänkte att jag i detta sammanhang skulle fokusera på ett par saker som har nämnts i debatten.

Till att börja med studsade jag på ordet apartheid, som nämns i interpellationen. Jag tycker att det är problematiskt när hemska och vedervärdiga historiska händelser jämförs med andra dåliga historiska händelser. Lika lite som man ska jämföra Förintelsen med andra saker ska man jämföra apartheidssystemet i Sydafrika med andra saker. Kritisera detta för vad det är! Påstå inte att någonting annat är detsamma, för det är det faktiskt inte!

Sedan återkommer diskussionen om att Sverige inte skulle bry sig, att Sverige skulle ha vikt undan och att Sverige liksom inte skulle vara engagerat. Samtidigt vet vi att regeringen har fördubblat stödet till den här regionen. Det är något som jag tycker att vi ska ta med oss. Vi kan sluta upp bakom att vi har ett engagemang. Vi har fördubblat stödet till regionen. Vi vill verkligen göra skillnad.

Sedan är det faktiskt positivt – jag hoppas att regeringen använder det här tillfället väl – att det äntligen blir ett associeringsråd med Israel. Vi har efterfrågat det från alla möjliga håll och kanter på möten i utrikesutskottet. Det är jättebra att detta blir av. EU och Sverige, tillsammans, kommer att kunna ha en positiv effekt på utvecklingen i Israel och också på utvecklingen i de palestinska områdena.

Jag ska gå tillbaka till det som har hänt. Det som startade den 7 oktober var i grunden onödigt. Det hade aldrig hänt om inte Hamas hade bestått av så sjuka människor, som de faktiskt är. Det är deras terrorideologi, deras hat och deras antisemitism som har orsakat allt lidande på Gazaremsan. Detta är ingenting annat än Hamas ansvar.

Pogromen den 7 oktober 2023 – den värsta som har drabbat det israeliska och det judiska folket sedan andra världskriget – borde aldrig ha inträffat. Hamas bär ansvaret. De ska ta ansvaret. De har ingen plats i ett framtida fritt Palestina. De har ingen plats i en framtida värld där det palestinska folket ska få leva i fred, frihet och säkerhet, precis som det israeliska. De ska leva i en demokrati, leva med mänskliga rättigheter och faktiskt få det liv de förtjänar, inte det liv som de utsätts för av de terrororganisationer som förtrycker dem.

Anf. 37 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Jag tycker att vi ska minnas vad som faktiskt hände. Det som hände var att Hamas bröt sig igenom i Israel, åkte till festivaler och sköt unga människor och kidnappade unga människor, familjer och barn som inte hade någonting med detta att göra. Tvärtom var det många i freds-rörelsen som bodde längs Gazaremsan på laglig israelisk mark.

Menar Vänsterpartiet att de som förlorade sina nära och kära, sina släktingar, och som kanske fortfarande har sina nära och kära låsta bakom Hamas terror ska åka till sina företag, till sina arbetsgivare och kanske inte få ett jobb och inte få sälja till den europeiska marknaden trots att det är de som har blivit utsatta för Hamas brutala terror? Är det så man ska tolka Vänsterpartiets politik när det kommer till Israel?

Vi har hela förmiddagen i vänlig ton diskuterat och debatterat den här frågan. Jag tycker att debatterna har varit väldigt konstruktiva. Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Moderaterna och regeringen, som jag själv företräder, tycker olika i en massa frågor. Men i det stora hela står vi alla bakom folkrätten. Vi vill alla deeskalera situationen.

Vi har ökat det humanitära stödet. Jag misstänker att om MP och Socialdemokraterna hade suttit vid regeringsmakten hade de gjort ungefär samma sak. Sedan kan vi diskutera följeslagarprogram och annat och exakt vilken inriktning det långsiktiga utvecklingsarbetet på Västbanken ska ha. Men i grund och botten delar vi samma verklighetsbild och samma instinkter i dessa frågor. Men här tycks Vänsterpartiet verkligen vara annorlunda i förhållande till alla andra partier i Sveriges riksdag.

Samtidigt som Israel för att få tillbaka gisslan som kidnappades av Hamas nu släpper dömda terrorister som har mördat människor går Nooshi Dadgostar ut och hyllar detta och tycker att det är positivt att dessa terrorister nu släpps. Hon likställer alltså terrorister som är dömda i domstol i ett demokratiskt land med gisslan som har kidnappats av en av de mest brutala terrorsektorna på planeten.

Nej – jag står väldigt, väldigt långt från Vänsterpartiet när det kommer till de här frågorna. Jag tycker att det är bra att vi har handel med Israel. Jag tycker att det är bra att de människor som bara vill leva i fred får producera och sälja till den europeiska marknaden, samtidigt som vi är mycket noggranna med att bosättningspolitiken måste upphöra och att de produkter och varor som säljs därifrån inte ska få samma tillgång till den inre och fria marknaden som andra israeliska varor får.

Anf. 38 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det är väldigt lätt att stigmatisera det palestinska folket. Det handlar ju om muslimer, och alla vet vad muslimer är för något.

Ministern nämner inte alls alla de frivilliga barnen och alla dem som sitter i administrativt förvar i israeliska fängelser, som alltså har kidnappats den israeliska staten.

För att belysa situationen vill jag bara påpeka: Ja – Israel har ett apartheidssystem. Ja – Israel bedriver folkmord. Nej – Israel är inte en demokratisk stat, för i en demokratisk stat gör man inte skillnad på människor utifrån bakgrund.

Jag går nu tillbaka till diskussionen om vad Sveriges regering ska göra och inte göra mot Israel.

I den svenska strategin gentemot Israel, som ministern inte nämner om de avser att förändra eller inte, menar man att en stor del av strategin innebär handel och forskningssamarbeten. Den svenska regeringens intresse i det israeliska näringslivet bygger alltså på att stötta någonting som har byggts upp via okupation och apartheid. Detta prioriterar man framför mänskliga rättigheter.

Ministern nämnde också i sitt svar att vår relation med Israel följer vissa överenskommelser. Mot den bakgrunden vill jag lyfta fram en av de internationella överenskommelser som vi faktiskt ska följa, och det handlar om folkmordskonventionen.

Fler och fler organisationer och experter menar att det som sker är ett folkmord. Senast presenterade Amnesty International en rapport där slutsatsen är att Israel begår folkmord mot det palestinska folket. Redan i början av förra året konstaterade FN:s specialrapportör Francesca Albanese att Israel särskilt begått tre folkmordshandlingar med erforderlig avsikt: att orsaka allvarliga kroppsliga eller psykiska skador på medlemmar i den palestinska gruppen, att medvetet tillfoga gruppen livsvillkor som är beräknade att medföra dess fysiska förstörelse helt eller delvis och att införa åtgärder för att förhindra födsel inom gruppen.

Enligt folkmordskonventionen är vi skyldiga att agera vid *misstänkt* folkmord. Det vill säga, vi behöver inte ens invänta den internationella domstolen, utan vi kan agera efter en samlad bedömning.

Eftersom regeringarna inte har agerat har det varit upp till folket att försvara folkrätten och stå upp för Palestina. Just nu ansluter sig fler och fler till BDS-rörelsen, det vill säga bojkott, desinvestering, sanktioner rörande Israel.

Flera företag har gått i konkurs eller behövt stänga ned delar av sin verksamhet på grund av bojkotten. Några som i dag bojkottas i Sverige är McDonalds, Starbucks, Lidl, Aimpoint, israelisk frukt och israeliska grönsaker, israelisk alkohol och så vidare. Andra företag kan läggas till på listan, till exempel Volvo, Ikea och så vidare. I dag ser vi hur handlare på

Willys och Ica försöker gömma israeliska varor eller helt enkelt skriver andra ursprungsländer på skyltarna, eftersom de vet att folk inte kommer att handla produkter från Israel.

Vore det inte mer värdigt att stå upp för mänskliga rättigheter och avbryta associeringsavtalet med Israel och införa sanktioner?

Anf. 39 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Först måste jag reagera på det som den moderata ledamoten som anslutit sig till interpellationsdebatten pratade om här.

På Västbanken får palestinier och israeler färdas på olika vägar beroende på om de är palestinier eller israeler. På Västbanken får palestinier och israeler bosätta sig på olika ställen beroende på om de är palestinier eller israeler.

Vad gäller tillträde till olika områden är det olika regler som gäller. Israeler har betydligt större frihet att röra sig inom hela Västbanken, medan palestinier måste passera genom checkpoints eller befinna sig inom inneslutna områden.

Olika lagar gäller för personer som befinner sig eller bor på Västbanken. Är du palestinier lever du under israeliska militärlagar. En 14-årig pojke kan fängslas utan misstanke och hållas i förvar, medan israeliska bosättare lever under israeliska civilrättsliga lagar. Det är helt olika lagsystem. Varifrån känner vi igen detta?

För 20 år sedan besökte en sydafrikansk domare Israel och de ockuperade områdena och sa: Absolut – detta är apartheid. Men det är egentligen värre än den apartheid som fanns i Sydafrika. I Sydafrika gjorde nämligen regeringen allt den kunde för att få de svarta i Sydafrika att arbeta. Men i Israel gör man allt man kan för att förhindra palestinier från att arbeta.

När till och med sydafrikaner själva säger att det här är apartheid tycker jag att även vi kan kalla det för apartheid.

Nu vill jag återgå till frågan som jag egentligen hade till Benjamin Dousa och som jag inte fick något svar på: Utifrån den internationella domstolens yttrande, kommer regeringen att driva på för ett totalt förbud mot handel med varor från israeliska bosättningar?

Anf. 40 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Fru talman! Det är uppenbart att vi inte delar uppfattning i den här frågan. Jag tycker inte att det är rimligt att göra dessa jämförelser, för det handlar inte om jämförbara saker.

Staten Israel är en demokratisk rättsstat, ett fungerande land där människor som är palestinier faktiskt åtnjuter fler rättigheter och lever friare och bättre än i alla andra länder omkring dem. Detta ska hållas isär från det som sker på de ockuperade områdena. Det som sker där är ett stort problem. Det är vi överens om; vi har nyss stått här och varit överens om att bosättningspolitiken är en akilleshäla och ett stort problem för Israel. Det innebär dock inte att man kan hävda det som hävdas i interpellationen och inte heller de andra överorden som används här kring vad som pågår.

Vi får aldrig glömma att detta började med Hamas övergrepp mot Israel den 7 oktober 2023. Vi får aldrig glömma att det som har hänt de senaste åren är orsakat av Hamas. Vi får aldrig glömma att framtiden måste byggas på att vi, precis som regeringen och de flesta av oss tycker, klarar

av att skapa en tvåstatslösning där ett fritt och demokratiskt Israel lever i trygghet och säkerhet granne med ett fritt, tryggt, säkert och demokratiskt Palestina där människor faktiskt har medborgerliga rättigheter – vilket de ju saknar i dag om de råkar bo i Libanon, Syrien eller Jordanien, eftersom dessa länder förvägrar människor att integreras där de faktiskt befinner sig.

Den politiken kommer inte att fungera. Den politik som kommer att fungera är en politik som säger: Nu bygger vi en ny stat. Nu bygger vi en ny framtid för den här regionen.

Fönstret är öppet. Vapenvilan och de förändringar som har skett det senaste året och lite till är en möjlighet. Låt oss ta den möjligheten för att bygga en bättre framtid! Låt oss inte gräva ned oss i överord, bojkotter och annat smått tramsigt som inte kommer att fungera.

Låt oss göra det som kommer att fungera. Låt oss bygga för att skapa demokrati!

Anf. 41 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! I Mellanösternpolitiken och specifikt i Israel–Palestina-frågan har partierna i riksdagen lite olika ingångsvärden. Men det finns ett parti som verkligen sticker ut, och det är Vänsterpartiet. Jag blir genuint orolig när jag ser vad Vänsterpartiet skriver på Twitter och debatterar här och på annat håll. Vi har dessutom inte fått något tydligt svar från oppositionen. Kommer Nooshi att vara Sveriges utrikesminister ifall det blir ett maktskifte? Kommer Vänsterpartiet att bestämma vilka organisationer i regionen som får biståndspengar och över Sveriges samlade handelspolitik?

Jag ska berätta en sak för Vänsterpartiet: Jag tror på frihet. Det kan låta nytt för Vänsterpartiet. Det är ju inte något ni driver i någon fråga över huvud taget.

Lorena Delgado Varas tar upp att enskilda näringsidkare och företag, till exempel butiker, plockar bort israeliska varor eller lägger dem på någon särskild plats. Hon tar också upp att det finns svenska konsumenter som väljer att inte köpa israeliskt, oavsett om det kommer från ockuperad mark eller lagliga Israel. Men är det inte fantastiskt att svenska människor och företag själva får bestämma vad de ska konsumera, köpa och sälja och hur de ska leva sina liv? Jag förstår att det låter som en radikal tanke för en vänsterpartist att människor och företag ska få bestämma själva, men det är vad jag tror på.

Jag tror att rätt många människor i Sverige kan tänka sig att köpa varor och tjänster från till exempel företag som numera har gisslan i Gaza, kidnappade av Hamas. Vänsterpartiet behöver göra mycket mer för att motverka det som verkar vara ganska utbredda antisemitiska värderingar i sitt eget parti. Jag tycker i alla fall att Israel har rätt att existera och försvara sig.

Jag tycker att det är bra att vi handlar med andra länder. Det är också någonting som Vänsterpartiet ställer sig väldigt skeptiskt till. Det handlar inte bara om Israel. Ni är ju kritiska till handel med egentligen alla länder. Möjligtvis kan ni tänka er frihandelsavtal med Kuba och Venezuela.

Jag tycker att svenska företag och svenska konsumenter ska ha valfrihet att bestämma om de köper sina produkter från Israel eller inte. Jag förstår att vi står långt ifrån varandra, du och jag.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner om tilltalet i kammaren. Samtliga talare ska tala via talmannen, men jag har hört lite olika varianter under debatten.)

Anf. 42 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att ta upp Moderaternas förhållningssätt till frihet. Moderaterna har stått bakom Sydafrikas apartheidsystem en gång i tiden. Moderaterna har stått bakom Chiles diktatur en gång i tiden. Och Moderaterna står bakom Israels folkmord i nutid. Ska vi diskutera frihet måste vi alltså diskutera vems frihet det gäller och hur den ska se ut. Vi kan inte göra skillnad från folk till folk. Vi kan inte göra skillnad, så som ni har gjort. Vi måste vara konsekventa.

Jag tänkte passa på att berätta om en flicka från Gaza som hette Hind Rajab. Hon var fem år när hon flydde med sin familj den 29 januari förra året på grund av att Israel hade beordrat dem att lämna området – annars skulle de bli bombade. Under färden attackerades de av israeliska ockupationsstyrkor. Hind och hennes kusin Layan överlevde. Kusinen ringde larmcentralen för att få hjälp, men hon mördades under samtalet. Därefter tog femåriga Hind över samtalet. Hind lyckades prata med larmcentralen och sin mamma i tre timmar. Sedan bröts samtalet. Ambulansen fick okej av Israels armé att åka och hämta henne – men vad hände? Jo, Israels armé väntade in ambulansen, bombade den och mördade därefter Hind.

Jag tycker att det är värt att komma ihåg vilka som har drabbats av Israels folkmord. Det är tusentals barn som Hind som har drabbats. Hind mördades med över 300 skott.
(Applåder)

Anf. 43 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Fru talman! Det är väldigt glädjande att vi äntligen har en efterlängtat vapenvila på plats, så att färre barn i Gaza ska behöva mista sina föräldrar eller i värsta fall sina egna liv. Den här regeringen har varit tydlig med att vi vill se en deeskalering av situationen och minskat våld. Samtidigt har regeringen också varit tydlig med att Israel har rätt att försvara sig och att det var Hamas som begick brutala terrorattacker mot civila i Israel. Det hör jag väldigt sällan Vänsterpartiet prata om. Det finns till och med vänsterpartister som tycker att Israel inte har rätt att existera.

Det viktigaste är att uppmuntra till fortsatt vapenvila och att det svenska stödet når fram. Det svenska stödet har dessutom utökats radikalt i kronor och ören för att det ska kunna gå till fler matpaket, vaccinsprutor, tält-sängar och skydd.

På lång sikt står den svenska regeringen definitivt bakom en tvåstatslösning men också att hjälpa till med det långsiktiga utvecklingsarbetet för att återuppbygga Gaza. Det kan inte bara handla om mat, vaccinsprutor och sängplatser. Gaza måste ju långsiktigt byggas upp. Därför hoppas vi att vapenvilans kommande steg också efterlevs av alla parter.

Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mattias Ottosson har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att säkra isbrytningen under innevarande säsong.

En förstärkning av den svenska isbrytarkapaciteten har varit en prioriterad fråga för regeringen under flera år. I den nu gällande nationella trafikslagsövergripande planen för utveckling av transportsystemet för perioden 2022–2033, som den tidigare regeringen beslutade om, anvisas 3 440 miljoner kronor till Sjöfartsverket för att upphandla två nya isbrytare. De anvisade medlen räcker dock inte för att upphandla två nya isbrytare. Av det skälet upphandlar Sjöfartsverket nu en ny isbrytare. Utöver denna isbrytare har Sjöfartsverket under föregående vinter anskaffat ytterligare en isbrytare på andrahandsmarknaden, en resurs som förstärker Sjöfartsverkets kapacitet här och nu.

Den 3 oktober 2024 överlämnade regeringen en infrastrukturproposition till riksdagen med historiskt stora satsningar på transportinfrastrukturen. Efter att riksdagen nu har behandlat propositionen kommer regeringen att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en ny nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037. I denna process identifieras vilka åtgärder som bör prioriteras in i planen. Medel i den nationella planen för utveckling av transportsystemet kan bland annat användas för bidrag till isbrytare.

Sjöfartsverket har regelbundet en nära dialog med hamnar samt företrädare för rederier och industrier kring isbrytning och utmaningarna i verksamheten både före och efter issäsongen. Därigenom har de olika aktörerna möjlighet att delge erfarenheter och utmaningar som isbrytningen för med sig för att Sjöfartsverket på bästa sätt ska kunna tillgodose de behov som finns.

Det finns även ett omfattande samarbete mellan Sverige och Finland inom isbrytningsverksamheten. Hörnstenen i samarbetet är att de båda ländernas isbrytare används som en gemensam resurs, vilket innebär att svenska isbrytare kan bryta is inom finskt vattenterritorium och vice versa.

Isbrytarna må vara ålderstigna, men de är väldigt väl underhållna och i gott skick. Under tider när isbrytarna inte är i drift arbetar Sjöfartsverket intensivt med att underhålla isbrytarna, vilket möjliggör en verksamhet som i stort fungerar väl.

Anf. 45 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Carlson för ett bra svar. Det präglas kanske lite av vackra ord men lite action – i varje fall just nu.

Efter att vi har lyssnat på en debatt som utspelade sig runt Medelhavet beger vi oss nu till norra Europa och Bottenviken och de förutsättningar som vi arbetar med under den årstid som vi nu befinner oss i, när isen lägger sig. Där finns ungefär samma problematik som vi har på våra vägar. På samma sätt som de behöver snöröjas behöver farlederna röjas på is under vinterhalvåret.

När vi talar om detta är det viktigt att tänka på att mycket av svensk basindustri och de naturresurser som är viktiga för Sverige finns i detta område. Det är där malmen och en stor del av våra skogstillgångar finns.

Svar på
interpellationer

Det är också där vi förädlar dem. Då är naturligtvis sjöfarten och att den är stabil och fungerar året runt oerhört viktigt.

Vi kallar ju det här basindustri för att den på något sätt är grunden i svensk industri. Det är där vi skapar tillväxt och jobb. Om det här inte fungerar äventyras jobb och utveckling i Sverige, och arbetslösheten blir då en faktor att ta ställning till.

Detta uppmärksammas. Det satsas och diskuteras. Bland annat handlar det om hur Malmbanan kan förstärkas. Det görs en hel del satsningar i de hamnar som finns utmed Östersjökusten norrut. Sjöfartsverket jobbar med fördjupning och breddning av inseglingen till exempelvis Luleå. Det är oerhört bra.

Det är också bra för att det stärker den totalförsvarsförmåga som är så viktig för Sverige. Det fanns historiskt sett ett skäl till att isbrytarna var bemannade med värnpliktiga.

Men är den isbrytningsförmåga vi har tillräcklig? Förra säsongen var en speciell vinter. Det blåste lite från fel håll, om man får uttrycka sig så. Samtliga isbrytare var dock i drift. Vi hade hjälp från Finland. Och vi hade en inhyrd isbrytare. Ändå fick Karlsborg i Kalix kommun stänga. Där ligger ett av Billeruds stora bruk. För dem var det här oroväckande. Det är också oroväckande för dem som lever i Kalix, för företagen och för Sverige. När det inte fungerar äventyras ju framtida etableringar i Sverige.

Jag vill upprepa min fråga, fru talman. Känner sig statsrådet och regeringen säkra på att vi kommer att klara det här i år med tanke på att det blev så speciellt förra året, som ändå inte var en extrem vinter? I år har det börjat lite mildare, men vi vet inte om det kommer att fortsätta så. Jag känner oro och undrar om regeringen på något sätt är beredd att vidta åtgärder för att säkra upp det hela så att transporter till och från Norrlandskusten fungerar även under vinterhalvåret.

Anf. 46 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mattias Ottosson har en viktig poäng i det han framför i kammaren. Det här är väldigt angeläget, även för regeringen. Men om man hade velat ha mer action i det här läget kommer man ändå inte ifrån hur det ligger till. Den plan som gäller för transportinfrastrukturen nu är den som beslutades av den förra regeringen. Jag säger inte detta för att peka finger utan för att vi ska ha samma utgångspunkt.

Jag var tydlig och noggrann i mitt svar med att det var den förra regeringen som fattade beslutet att tillskjuta ungefär 3,4 miljarder till Sjöfartsverket för att de skulle kunna upphandla två nya isbrytare, vilket var välkommet och efterlängtat av många.

Sedan har det visat sig att de anvisade medlen inte räcker till två nya isbrytare. Det är tyvärr ett av flera exempel på att den nuvarande nationella planen är underfinansierad; den underfinansierades av den förra regeringen. Riksrevisionen har granskat den förra regeringens nationella plan och valde att ge sin rapport underrubriken *Lovar mer än den kan hålla*.

Detta var självklart viktigt när vi lade fram en infrastrukturproposition som fick riksdagens stöd före jul. Den innehåller en historiskt stor satsning på just transportinfrastruktur. Det är en ökning med hela 27 procent jämfört med den nuvarande nationella planen, vilket innebär 1 171 miljarder kronor. Som jag sa i mitt interpellationssvar är de medel som föreslogs i

den nationella planen för utveckling av transportsystemet och nu har antagits av riksdagen bland annat sådant som kan gå till isbrytare.

Hur vi prioriterar detta blir förstås viktigt i vårt fortsatta arbete. Jag tror att det finns en samsyn om att vi behöver förstärka transportinfrastrukturen i Östersjön och Bottniska viken men också i väst-östlig ledd när det gäller Malmbanan, som Ottosson är inne på, fru talman. I fråga om det har vi också kunnat konstatera att i den nu gällande planen slutar planeringen och de beslut som är fattade vid Luleå station. Det går alltså inte vidare till Luleå hamn.

Jag vill inte uttrycka mig vanvördigt, men det här blir förstås viktigt i vårt fortsatta städarbete med att få bättre kopplingar mellan järnväg och sjöfart. Sjöfarten är en prioriterad fråga, men det är också väldigt prioriterat för oss att binda ihop de olika trafikslagen. Här tror jag att det finns en mycket bred samsyn mellan mig och Mattias Ottosson. Orsaken till att vi i dag står där vi står är dock faktiskt en följd av tidigare beslut. Vi vill förstås åtgärda detta så snabbt som möjligt. Vi såg väldigt positivt på att Sjöfartsverket kunde köpa in en begagnad isbrytare på andrahandsmarknaden.

Situationen förra året berodde på att isförhållandena var mycket svåra. Det tog 36 timmar att bogsera ut fartyg ur den mest kompakta ismassan, vilket vid en enskild assistans innebar en bränsleförbrukning för isbrytaren på 150 000 liter diesel. Det handlar inte om bristande kapacitet i isbrytarflottan, utan man bedömde att kostnaderna för både Sjöfartsverket och i förlängningen handelssjöfarten samt kostnaderna för miljön skulle bli orimligt höga under de mycket utmanande isförhållandena.

Det finns även säkerhetsaspekter att ta hänsyn till i extrema situationer. Fartyg och isbrytare kan köra fast och kan till följd av det skadas av en kraftig ispress i sådana situationer. Därför fattade Sjöfartsverket sitt beslut, vilket förstås inte på något sätt var önskvärt men nödvändigt. Jag kan återkomma till det.

Anf. 47 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Statsrådet Carlson verkar angelägen i frågorna och väldigt engagerad i sin infrastrukturproposition. Det förstår jag, för det är kanske ett av de största politiska dokument som ministern har lagt fram. Där finns både bra och mindre bra saker, men jag tänkte inte uppehålla mig mer vid det.

De flesta av våra isbrytare är cirka 50 år gamla. Låt oss se på hur styret har sett ut i Sverige under de senaste 50 åren. Jag tror att socialdemokratiskt ledda regeringar har styrt 60 procent av tiden och att borgerligt ledda regeringar har styrt ungefär 40 procent. Därför kan vi nog dela på skuldbördan för den period när vi har haft dessa isbrytare.

Förslaget i den förra regeringens infrastrukturproposition var att investera i två nya isbrytare. Sedan fanns även en skrivning om en option på en tredje. Jag tror att det är viktigt, för isbrytarflottan behöver förnyngas.

Sedan behöver det naturligtvis tillföras resurser. Vi vet ju själva att kostnadsutvecklingen i världen och Sverige har stuckit iväg. Man märker själv när man går i livsmedelsaffären att något har hänt. Omvärldsläget har väl också gjort att vissa varv inte kommer att kunna nyttjas, och det har gjort att man behöver göra vissa omtag.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

Det stämmer att förra säsongen var speciell, men jag minns isbrytarsäsongen 2010, när Finlandsfärjan satt fast i isen här i Stockholm. Då var Oden utlånad till en expedition, och jag hoppas naturligtvis att detta aldrig mer kommer att inträffa vintertid. Men även vintern 2012/13 låg isen ned till Västervik, så det är klart att väderförhållandena kan vara tuffare än de var förra året. Kapaciteten i vår flotta är alltså såklart ett problem och en utmaning.

Precis som statsrådet säger är flottan ålderstigen. De flesta av isbrytarna är drygt 50 år. Oden är 40 år, så hon är inte heller någon ungdom. Det ska sägas att den nyinköpta isbrytaren Idun kommer att vara 20 år innan den kommer i drift.

Jag delar också ministerns bild av att Sjöfartsverket har skött isbrytarna på ett ypperligt sätt; de är bra underhållna. Men problemet när de kommer upp i den här åldern är att få tag på reservdelar. Man har diskussioner med dem som jobbar i maskinrummen på isbrytarna, och det är detta som är utmaningen. Det är därför vi behöver göra något. Sedan finns det naturligtvis ny teknik i nya isbrytare.

Jag vill också säga att Idun inte är klar; hon är inte i drift. Möjligtvis kan hon vara i drift till månadsskiftet mars/april, och då börjar isbrytarsäsongen gå mot sitt slut. Hon kan inte heller ersätta de stora isbrytarna – det tror jag är viktigt att ha med sig. Det krävs nyinvesteringar i nya isbrytare.

Det är klart att jag blir lite orolig när statsrådet hela tiden pratar om sin infrastrukturproposition och det som ska gälla fram till 2037. Det är jättelångt bort. Problemet finns nu, och svensk industri behöver denna hjälp nu.

Jag återkommer ytterligare en gång till min fråga till statsrådet, nämligen om vi kan göra något just nu. Just nu skulle något behövas så att vi får igång detta. Jag tycker inte att vi kan vänta ett, två eller tio år, utan vi måste göra något nu. Jag återupprepar alltså min fråga till statsrådet.

Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det är, tycker jag, en helt korrekt bild som ges när det gäller isbrytaren Idun. Den förvärvades på andrahandsmarknaden, och den håller på att anpassas för att kunna ingå i Sjöfartsverkets flotta. Det är väldigt ovanligt att man över huvud taget kan få tag på isbrytare – de finns så att säga inte på hyllan att köpa in – och därför är det långa ledtider i dessa processer. Därför är det förstås viktigt att det finns tillräckligt med medel i en infrastrukturproposition för att kunna planera för olika investeringar i infrastrukturen, där isbrytarna ingår. Bara för att en plan sträcker sig fram till 2037 innebär inte det att allt kommer att ske just 2037. Jag delar uppfattningen att detta är angeläget.

Det är också angeläget att vidta de åtgärder man kan vidta för att fortsätta underhålla de befintliga isbrytarna på ett så gott sätt som möjligt. Precis som Mattias Ottosson säger är det svårt att få tag på reservdelar till isbrytarna. Vi såg detta – Mattias Ottosson var också med – när jag själv deltog vid isbrytaren Atles 50-årsjubileum och vi fick röra oss i maskinrummet och se hur väl underhållet det är men också fick beskrivet hur sårbart det är. Detta är förstås något som är viktigt att ta in i debatten här i dag. Vi är väl medvetna om problemet, men vi ska inte säga att skicket på dessa isbrytare är sämre än det är. De är fortfarande i trafik, och de är väl

underhållna. De som arbetar med detta gör stora insatser för att det ska kunna fortsätta vara så.

Precis som Mattias Ottosson säger är de 50 år gamla, men gångtiden är låg i förhållande till åldern. En isbrytare som är 50 år gammal har en total gångtid på 40 000–50 000 timmar. Det är en gångtid som en färja kommer upp i redan efter fem till tio år. Detta är också en viktig aspekt att ha med här. Jag säger inte detta för att säga att vi inte behöver planera och agera för att få nya isbrytare på plats. Men samtidigt behöver vi ta väl hand om dem vi har, och det finns olika planer för detta hos Sjöfartsverket.

Jag vill, fru talman, informera om det fördjupade samarbete mellan Sverige och Finland som är aviserat vad gäller isbrytare. I den deklaration som vi undertecknade när Sverige och Finland hade ett gemensamt regeringssammanträde den 16 september förra året ingår att vi ska fortsätta det nära samarbetet när det gäller isbrytarverksamhet, att det ska fördjupas och att det handlar om den pågående förnyelsen av båda ländernas isbrytarflottor. Det närmare samarbetet ska ses i ljuset av isbrytarflottornas alltmer strategiska betydelse i Östersjön. Vi är överens om och slog fast att vi ska inrätta en gemensam arbetsgrupp för att genomföra ett gemensamt utredningsarbete. Mycket av det operativa arbetet sker i dag tillsammans med Finland, och därför är det också viktigt att närma sig frågorna om förnyelse av isbrytarflottan tillsammans med våra finska kollegor.

Sjöfartsverket kommer, liksom Trafikledsverket i Finland, att få ett uppdrag som kommer att ta sikte på förnyelse av isbrytarflottorna. Det handlar om de gemensamma utmaningarna vad gäller driften i syfte att förstärka den samlade isbrytarförmågan i farvattnen norr om Ålands hav. Detta är viktigt för industrins behov och även ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Det handlar alltså om åtgärder som vi har vidtagit och saker som händer här och nu och i de arbetsgrupper som finns, som ska ses tillsammans med de stora satsningar som nu ger utrymme för ökad utveckling i infrastrukturpropositionen.

Anf. 49 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi kan få fram det här investeringsbeslutet så fort som möjligt och att vi kan börja prata även om de här tre isbrytarna.

Statsrådet återkommer hela tiden till infrastrukturpropositionen. Jag är ändå lite orolig. Jag läste den, och vi har motionerat om den. Vi ska naturligtvis diskutera den ännu mer. Jag saknar mycket om sjöfart; jag saknar tydliga besked. Det finns andra delar av trafikområdet som berörs på ett helt annat sätt. I den plan som Trafikverket tog fram inför regeringens arbete med att lägga fram infrastrukturpropositionen saknar jag också stora delar som handlar om sjöfart. Därför vet jag inte om underlagen finns, och det gör mig lite bekymrad. På något sätt är sjöfarten basen i vårt transportsystem, och den är viktig för vår försörjningsförmåga. Jag är alltså lite orolig över att detta saknas. Jag tror att man kanske måste ha ett snabbspår för finansieringen av det här.

Jag vill också beröra personalutmaningen. Även om vi har isbrytare ska vi ha personal som jobbar på dem. Personalrekrytering är inget som är unikt för Sjöfartsverket, utan det har nästan alla inom transportbranschen problem med. Men detta är något som jag tror att man måste ta tag i.

Prot. 2024/25:66
31 januari

Svar på
interpellationer

Jag är inte någon galen isbrytarnörd som bara tror att detta är viktigt. Jag tar upp denna fråga för att jag tror att den är viktig för svensk industri, svenska jobb, svensk tillväxt och svensk säkerhet. Det är därför jag tror att vi måste ha ett snabbspår och att vi måste hantera frågan om isbrytare snabbare och inte vänta till 2037. Då är isbrytarna 60 eller snart 70 år – det går inte.

Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag håller med Mattias Ottosson om mycket – jag tror att vi är överens. Men det är en sak jag inte håller med Mattias Ottosson om: Jag tycker inte att Mattias Ottosson behöver skämmas för att vara isbrytarnörd. Det är något fint, och jag tror att vi båda är det – just av de anledningar som Ottosson pekar på. Det är viktiga nyttor som isbrytarna bidrar med. De är viktiga för industrins behov och för vår säkerhet, och därför är detta en angelägen fråga.

Detta är också en viktig del i det arbete vi nu bedriver för att stärka sjöfartens konkurrenskraft.

I det underlag som Trafikverket tog fram till grund för infrastrukturpropositionen fanns det, just med tanke på det som regeringen har pekat på angående trafikslagsövergripande perspektiv och vikten av att på ett tydligare sätt få med både sjöfarten och luftfarten, en särskild bilaga som rör sjöfart. Det var en del av Trafikverkets underlagsredovisning som låg till grund för infrastrukturpropositionen, och det kommer att vara viktigt också i nästa steg.

Vi har processerna. Man kan tycka att de är långsamma och att det borde gå fortare, men så här ser planeringsprocessen ut. Det beslut som den förra regeringen tog om att tillskjuta medel till isbrytare var bra och välkommet, men det räckte inte. Det var tyvärr underfinansierat och räcker bara till en isbrytare just nu. Men vi kommer att återkomma framöver med hur den samlade planeringen ser ut.

Jag har i den här interpellationsdebatten också redogjort för vad vi gör här och nu i ett fördjupat samarbete med Finland. Att stärka sjöfartens konkurrenskraft brett är en viktig fråga i sig. Det handlar om arbetstillfällena, som Mattias Ottosson är inne på, men det handlar i stor utsträckning också om säkerhetspolitik, industripolitik och stärkt konkurrenskraft. I det läge vi nu befinner oss i behöver konkurrenskraften stärkas inte bara i Sverige utan i Europa, där sjöfarten är viktig.

Jag tackar för denna kanske inte nördiga men väl intressanta och viktiga debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Skrivelser

2024/25:87 Riksrevisionens rapport om statens insatser för att minska sjöfartens utsläpp av skadliga ämnen i havet

2024/25:96 Ny strategi för levande och trygga städer

Motioner
med anledning av prop. 2024/25:60 Forskning och innovation för framtid,
nyfikenhet och nytta
2024/25:3309 av Åsa Westlund m.fl. (S)
2024/25:3310 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V)
2024/25:3312 av Anders Ådahl m.fl. (C)
2024/25:3313 av Daniel Helldén m.fl. (MP)

Prot. 2024/25:66
31 januari

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 30 januari

2024/25:372 Handlingsplan mot rasism och hatbrott

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2024/25:373 Åtgärder för att bygga bostäder på Bromma flygplats

av *Linus Lakso* (MP)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2024/25:374 Vänskapskorruption

av *Patrik Björck* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2024/25:375 Konkurer

av *Patrik Björck* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2024/25:376 Statens servicecenter

av *Isak From* (S)

till statsrådet *Erik Slottnér* (KD)

2024/25:377 Åtgärder för att underlätta tullens arbete

av *Patrik Björck* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2024/25:378 Arbetslösheten

av *Patrik Björck* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Mats Persson* (L)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 30 januari

2024/25:736 Iranskt påverkansarbete

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Maria Malmer Stenergård* (M)

2024/25:737 Den nya säkerhetsrådgivaren

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsminister *Ulf Kristersson* (M)

2024/25:738 Rekrytering av ny nationell säkerhetsrådgivare
av *Annika Hirvonen* (MP)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:739 Regeringens långsiktiga plan för ukrainska flyktingar
av *Annika Hirvonen* (MP)
till statsrådet Johan Forssell (M)

2024/25:740 Sanningskommissionens rapport
av *Jan Riise* (MP)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2024/25:741 Skogsgödsling

av *Rebecka Le Moine* (MP)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:742 Efterkontroller av krigsmateriel

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.41.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 34 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ersättare.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om vice ordförande i utskott	3
§ 5 Anmälan om faktrapromemoria	3
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:302 om nedläggning av det svenska kvinnliga medlingsnätverket.....	3
Anf. 1 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	3
Anf. 2 LINNÉA WICKMAN (S)	4
Anf. 3 JACOB RISBERG (MP).....	5
Anf. 4 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	6
Anf. 5 LINNÉA WICKMAN (S)	7
Anf. 6 JACOB RISBERG (MP).....	8
Anf. 7 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	8
Anf. 8 LINNÉA WICKMAN (S)	9
Anf. 9 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	9
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:305 om situationen efter UNRWA.....	10
Anf. 10 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	10
Anf. 11 JACOB RISBERG (MP).....	11
Anf. 12 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	12
Anf. 13 LARS BECKMAN (M).....	13
Anf. 14 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	13
Anf. 15 JACOB RISBERG (MP).....	14
Anf. 16 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	15
Anf. 17 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	16
Anf. 18 JACOB RISBERG (MP).....	17
Anf. 19 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	17
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:313 om humanitära och människorättsliga insatser för den palestinska befolkningen	18
Anf. 20 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	18
Anf. 21 JOHAN BÜSER (S).....	19
Anf. 22 JACOB RISBERG (MP).....	20
Anf. 23 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	20
Anf. 24 LINNÉA WICKMAN (S)	21
Anf. 25 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	22
Anf. 26 JOHAN BÜSER (S).....	23
Anf. 27 JACOB RISBERG (MP).....	24
Anf. 28 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	25
Anf. 29 LINNÉA WICKMAN (S)	25
Anf. 30 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	26
Anf. 31 JOHAN BÜSER (S).....	27
Anf. 32 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	27
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:331 om mänskliga rättigheter i relation till handeln med Israel	28

Anf. 33 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	28
Anf. 34 LORENA DELGADO VARAS (V)	29
Anf. 35 JACOB RISBERG (MP).....	30
Anf. 36 FREDRIK SAWESTÅHL (M)	31
Anf. 37 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	32
Anf. 38 LORENA DELGADO VARAS (V)	33
Anf. 39 JACOB RISBERG (MP).....	34
Anf. 40 FREDRIK SAWESTÅHL (M)	34
Anf. 41 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	35
Anf. 42 LORENA DELGADO VARAS (V)	36
Anf. 43 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M)	36
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:320 om Sveriges	
isbrytningsförmåga.....	37
Anf. 44 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	37
Anf. 45 MATTIAS OTTOSSON (S)	37
Anf. 46 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
Anf. 47 MATTIAS OTTOSSON (S)	39
Anf. 48 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 49 MATTIAS OTTOSSON (S)	41
Anf. 50 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42
§ 12 Bordläggning.....	42
§ 13 Anmälan om interpellationer	43
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	43
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.41.	44